

CITI SCIENCE

ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭ, СУДАЛГААНЫ СЭТГҮҮЛ

МЭДЛЭГ БОЛ ХҮЧ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ - SCIENTIA EST POTENTIA, LIBERTAS

АГУУЛГА

Хуудас

СОЁЛ, УРЛАГ

1. С.Уранбилэг (Докторант), Ц.Цэвэгсүрэн (PhD, Дэд профессор)
Соёл Урлагийн Их Сургууль, Монгол Улс
Хөгжмийн зэмсгийн ангилал дахь чавхдаст цохивор ёочинг шинжлэх нь.....2-16

БОЛОВСРОЛ, НИЙГМИЙН УХААН

2. Peer M Sathikh (PhD, Professor)
Nanyang Technological University, Singapore
Design for a city state: experience from Singapore.....17-26
3. Ч.Энхболд (PhD), Ц.Цэцэгжаргал (PhD, Дэд профессор)
Монгол Улсын Их Сургууль, Монгол Улс
И.Ундрахгэрэл (Докторант), Ц.Билгүүнмаа, Б.Отгонбаяр, О.Цолмон
“СИТИ” Их сургууль, Монгол Улс
Технологи ашиглан үйлдэж байгаа жендэрийн хүчирхийлэл: Оюутнуудын хүйсийн ялгаатай байдлын жишээн дээр.....27-40
4. Badamsuren Budjav (MSc)
Incheon Metropolitan City Office of Education, Republic of Korea
Byung-Gee Bak (PhD, Professor)
Jeonbuk National University, Republic of Korea
The comparative study of parenting behaviors between Mongolian and Korean mothers.....41-53
5. Jargalmaa Gombo-Ochir (PhD, Professor)
CITI University, Mongolia
Understanding determinants and challenges in responsible tourism: a mixed-methods study for sustainable growth.....54-61

АНАГААХ УХААН

6. Г.Бор (Докторант)
“СИТИ” Их сургууль, Монгол Улс
Сувилгааны таван шатлалт тусламжийг гэрийн нөхцөлд үзүүлж байгаа түүх, тэмдэглэлийн хөтлөлтөд хийсэн шинжилгээ.....62-73

ХӨГЖМИЙН ЗЭМСГИЙН АНГИЛАЛ ДАХЬ ЧАВХДАСТ ЦОХИВОР ЁОЧИНГ ШИНЖЛЭХ НЬ

Самдансүрэнгийн Уранбилэг*, Ц.Цэвэгсүрэн

*Үндэсний урлагийн тэнхим, Монгол Улсын Соёл Урлагийн Их Сургууль,
Улаанбаатар, Монгол Улс*

*Э-мэйл: huiia_4@yahoo.com
ORCID: 0009-0008-2914-8945

Хүлээн авсан 2023.12.20

Засварласан 2024.03.02

Хэвлэлтгэд 2024.04.24

Хураангуй

НТӨ VI зуунаас НТ XX зуун хүртэх хөгжмийн ангиллын системд тулгуурлан чавхдаст цохиворын төрлүүдийг шинжих нь олон улсын зэмсэг судлал (*organology*)-ын түвшин дэх ёочингийн байр суурь, төлөв байдал, төрөл зүйлсийг тордуулахад ач холбогдолтой юм.

Зэмсэг судлалын түүхэнд хөгжмийн зэмсгийг урт хугацааны турш газарзүйн болон гарал үүсэл, уламжлал, хийц бүтэц, хөгжимдөх үйлээр нь олон янзаар ангилж ирсэн бөгөөд ерөнхийлсөн байдлаас үзэхэд “чавхдаст”, “үлээвэр”, “цохивор” хэмээх гурван төрөл түгээмэл байдалтай байна.

Энэхүү уламжлалт гурван ангиллыг түүхийн явцад хөгжим судлаачид, онолчид олон янзаар нарийвчлан системчилж илүү боловсронгуй болгон хөгжүүлж ирснээс XIX зууны үеийн Австрийн угсаатны хөгжим судлаач Хорнбостел (*Erich von Hornbostel*), Германы хөгжим судлаач Сакс (*Curt Sachs*) нарын тоон систем (*ziffernsystem*)-д индексжүүлэн кодолсон “Хорнбостел-Саксын систем” (*Hornbostel-Sachs sistem*)-ийг бид онцгойлон авч үзэж байна.

Энэхүү системд чавхдастын төрлийг хэлбэр дүрс, эгшиглээний онцлогоор *lyre*, *lute*, *harp*, *zither* хэмээн дөрөв ангилахдаа аливаа нэгэн зүйлээр чавхдасыг цохин хөгжимдөх зэмсгийг хийц бүтэц, физик шинж чанар, хөгжимдөх үйлээр нь тус тус дөрөв ангилж “*zither*”-ийн төрөлд хамруулжээ.

Дээрх судалгаанаас үзэхэд, “ёочин” нь “zither”-ийн ангилал дахь “bar”, “tube”, “raft”, “board”, “Trough”, “frame” зэрэг зургаан төрлийн зэмсгүүдээс “board “zither” буюу чавхдасыг цохин хөгжимдөх үйлийн, хөндийлөн угсарсан хавтгай хэлбэрийн ангилалд хамрагддаг байна.

Түлхүүр үг: Зэмсэг, ангилал, төрөл зүйл, уламжлал, шинэчлэл, хэлбэр, хийц бүтэц, чавхдас

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

Оршил

Монгол үндэстний соёл сэтгэлгээ, уран сайхны тусгал болсон хөгжмийн урлаг тэр дундаа үндэсний гэх өвөрмөц онцлог бүхий хөгжмийн зэмсгүүд нь эрт үеэс уламжлагдах явцдаа баялаг түүхийг бүтээсээр ирсэн.

Тухайлбал: Манай үндэсний хөгжмийн урлагт онцгой байр суурьтай өвөрмөц нэгэн зэмсэг бол “ёочин” юм. Энэ нь Монголын хөгжмийн урлагт олдмол уламжлалаар уламжлагдаж ирсэн бөгөөд зэмсэг судлалын түвшинд үүнийг “чавхдаст цохивор” хэмээн ерөнхийлөн тодорхойлдог.

Ёочин, ёочиндох урлагийг хойч үедээ уламжлан өвлүүлэх, түгээн дэлгэрүүлэх үйлийн нэгэн чухал хүчин бол шинжлэх ухааны ач холбогдолтой судалгаа шинжилгээ юм. Иймээс бид энэ удаа ёочинг олон улсын зэмсэг судлалын түвшинд, хөгжмийн зэмсгийн ангилал хүрээнд авч үзэв.

Чавхдаст цохивор төрлийн зэмсэг нь энэхүү системийн түүхийн эхэн үед (*II зуун*) цохиворын төрөлд ангиллагддаг байсан ч цаг хугацааны явцад хувьсан өөрчлөгдсөөр XIX зууны эхэн үеэс “Хорнбостел-Саксийн систем”-ийн “Ziffernsystem” буюу “Тоон систем”-д индексжин, хэлбэр дүрс, чавхдасны тоо ширхэг, эгшиглээний онцлог, хөгжимдөх үйлээрээ хордофон (*chordophone*)-ийн төрөлд хамрагдах болсон юм [1]. Бид ёочин төст олон арван зэмсгийг энэхүү ангилалд хэрхэн ангилсан төлөв байдлыг нарийвчлан судалсан судлагдахууныг өөрийн орны зэмсэг судлалын түвшин дэх судалгааны эргэлтэд оруулах нь чухал ач холбогдолтой юм. Судалгааны ажлын зорилго бол, ёочинг, олон улсын зэмсэг судлалын түвшинд судалж ангилал, төрөл зүйлийг тодруулахад оршино. Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтыг дэвшүүлэв. Үүнд:

- ✓ Чавхдаст зэмсгийн ангилал, төрөл зүйлийг хөгжмийн ангиллын системд тулгуурлан мөшгөн шинжих;
- ✓ Чавхдастын ангилал дахь ёочингийн байр суурь, төлөв байдал, төрөл зүйлийг судлах

Хэрэгцээ шаардлага: Монголд үндэсний хөгжмийн зэмсэг судлалын судалгаа өнөөгийн байдлаар эхлэл төдий байна. Зарим судлаачдын тэмдэглэснээр шударга, лимбэ, морин хуур, ятгыг эс тооцвол бусад зэмсгүүдийн хувьд дорвитой, тодорхой түвшинд судлагдаагүй хэмээн тодотгодог.

Ёочин нь манай үндэсний уламжлалт зэмсэг бөгөөд түүний гарал үүсэл, тархац нутаг, ангилал, төрөл зүйлс, хийц бүтэц, хөгжимдөх үйл нь Монголын хөгжмийн зэмсэг судлалын түвшинд (*зөвхөн дотоодод*) ерөнхийлөн дурдсан байдалтай ном, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, эмхэтгэл, илтгэл, бүтээлүүдээс хэтрэхгүй байна.

Мөн олон улсын зэмсэг судлалын түвшин дэх ёочингийн язгуур уламжлал, ангилал, төрөл зүйлс, төлөв байдал, байр суурь, уламжлал, шинэчлэл манай үндэсний хөгжмийн судлагдахуунд өнөө хэр асуулт хэвээр байна.

Иймээс энэхүү судлагдахууны чухал хэсэг болох ангилал, төрөл зүйлсийг өргөн хүрээнд мөшгөн судалж судалгааны эргэлтэд оруулах хэрэгцээ шаардлага зайлшгүй бидний өмнө тулгараад байна.

Дэвшүүлж буй асуудал бол, хэрэгцээ шаардлагын хүрээн дэх судалгааны үр дүн нь ёочингийн судалгааны хамрах хүрээг тэлэх, энэ чиглэлийн судлаачдад чиг баримжаа олгох, эх хэрэглэгдэхүүнийг баяжуулахад ач холбогдол нь оршино.

Судалгааны арга зүйн хувьд тус судалгааны ажлын хамрах хүрээг өөрийн орны болон олон улсын зэмсэг судлалын түвшин дэх хөгжмийн зэмсгийн ангиллын систем хэмээн тогтоож, судалгааны эх сурвалжуудад тулгуурлан түүхэн материалын арга, төрөл хуваах арга, болон ажиглалт, харьцуулалт, системчлэх, үр дүнг нэгтгэн дүгнэх аргуудыг хэрэглэсэн болно.

Хөгжмийн онолч, судлаачдын үзэл баримтлалд тулгуурласан судалгааны үр дүнгээс үзэхэд олон улсын 60-аад оронд тархан нутагшсан ёочин төст зэмсэг нь, ангиллын систем дэх чавхдаст цохивор зэмсгийн төрөлд сантур (*баруун Ази*), долсимер (*Европ*), цымбал (*төв Европ*), янчин (*зүүн, төв Ази*) зэрэг дөрвөн төрөлд ангилагдах бөгөөд “ёочин”-ийн хамрах хүрээ төрөл зүйлийн хувьд зүүн Азийн “янчин”-ны аймагт хамрагддаг байна.

А. Хөгжмийн зэмсгийн ангилал

Салбар дундын шинжлэх ухааны үр дүнгээр тодорхойлогдох, төрөлжүүлэн ангилсан зохион байгуулалт бүхий нийтлэг шинж чанарын ижил төст болон ялгаатай талд тулгуурлан, тэдгээрийг онцлогоор нь өөр хооронд нь харьцуулах, бүлэглэх, нэрлэх, тодорхойлох шинжлэх ухаан бол хөгжмийн зэмсгийн ангиллын систем (*musical instrument classification*) юм.

Зэмсэг судлалын түүхэнд хөгжмийн зэмсгийг урт хугацааны турш газарзүйн болон гарал, уламжлал, хийц-бүтээц, хөгжимдөх үйлээр нь ангилан, системчилж ирсэн байдлаас үзэхэд “чавхдаст”, “үлээвэр”, “цохивор” хэмээх гурван ангилал түгээмэл байдалтай байна. Үүнийг Европын болон Барууны хөгжмийн урлагт “уламжлалт” хэмээн тодотгожээ” [2].

Дундад зуунаас өмнөх үеийн ангиллын талаар Библийн хуучин гэрээ, Эртний грекийн онол, үзэл санаа, Ромын үеийн сурвалж бичигт бичиж тэмдэглэгдсэн байдаг.

Цаашлаад II зууны Грекийн хэл зүйч Поллюксын “*Onomastikon*” хэмээх арван боть бүтээлийн “*De Musica*” хэмээх бүлэгт дундад зууны болон дараах үеийн Европын ангилалд цохивор (*including strings*), үлээвэр (*winds*) гэх хоёр ангилалд хувааж цохивор чавхдастын төрлийг хамтад нь авч үзэж байв. Тэгвэл, гурван талт чавхдаст, үлээвэр, цохивор хэмээх ангилал нь эртний Грек, Ромын хөгжмийн соёлоос үүдэлтэй гэх бөгөөд энэ талаар судлаач Ливен (*F. R. Levin*) бүтээлдээ дурдагджээ [3].

Харин VI зууны Кассидорус (*Cassidorus*)-ын “*Institutiones divinarum et saecularium litterarum*” бүтээлийн тавдугаарт (*De musica*) хөгжмийн зэмсгийн товч жагсаалтыг багтаасан бөгөөд тэрээр цохивор (*metallisch klingende Idiophone*), чавхдаст (*cithara, vermutlich allgemeiner begriff*) болон үлээвэр (*tibia, calami, organa, panduria*) хэмээн ангилжээ.

Ийнхүү Кассидорусын ангиллын систем нь Английн гүн ухаантан Рожер Бекэн (*Roger Bacon*)-ны онолоор XIII зууны үед Европт уламжлагдаж байх үед төв Азид Юань улсын судрын далан нэгдүгээрт тухайн үеийн ордны төрийн ёслолд хэрэглэж байсан “Хуримлах хөгжмийн сав” бүлгийн 29-37 талд хорин нэг зүйл зэмсгийг чавхдаст товшин шудрах, нумт чавхдаст, үлээвэр, цохивор, удирдах-тохиолох зэмсгээс бүрдэнэ. Эдгээр зэмсэг нь хийц бүтцийн хувьд төмөрлөгийн, чулууны, чавхдаст, хулсны, хулын, шорооны, ширийн, модны зэрэг уламжлалт найман аялгууны аймагт ангилагдана хэмээн тэмдэглэгдэж байжээ [4-6].

Дундад зууны сүүл, сэргэн мандалтын үеийн хөгжимдүүрийн ангиллын систем нь XIV зууны эхэн үеийн Парисын онолч Грочео, Германы онолч Вирдунг, Италийн онолч, сэргэн мандалтын үеийн зохиолч Зарлино, Германы XVI, XVII зууны үеийн хэд хэдэн эрдэмтдээс гадна Преториус, Францын суутан Мерсенна нарын бүтээлүүд дээр төвлөрдөг бөгөөд эдгээрээс Вирдунг, Преториус нарын бүтээлүүдийг онцгойлон авч үздэг. Тухайлбал: Вирдуны “*Musica getuscht und angezogen*” (1511) бүтээл [7] нь хөгжимдүүрийн хамгийн эртний хэвлэмэл эх сурвалж, гарын авлага гэдгээрээ алдартай бол Германы сэргэн мандалтын үеийн хөгжмийн зохиолч, онолч Мартин Агриколагийн “*Wayback Machine*”-д архивлагдсан “*Musica instrumentalis deudsch*” бүтээлийг европын зэмсэг судлалын түүхэнд чухал ач холбогдол бүхий анхны томоохон сурвалж бичигт тодотгодог [8].

Энэхүү бүтээлд уламжлалт гурван ангиллыг өргөжүүлэн чавхдаст товшвор (*gitar*), нумт (*хийл*), модон үлээвэр, гуулин үлээвэр гэх мэтээр баяжуулан ангилахдаа хэлбэр дүрс, дуу чимээ гэхээсээ илүүтэй хөгжимдөх үйлээр нь түлхүү тодорхойлжээ.

XVII зуун хүртэл ангиллын системд хүний дуу хоолойг хамруулж байсан бол уламжлалт гурван ангиллыг тухайн үеийн зарим судлаач нь өөр өөрийн үзэл бодолд тулгуурлан нэрлэх, тэмдэглэх, томъёолох нь харилцан адилгүй байв. Тухайлбал: Барууны бусад ангиллын системд хөгжимдүүрийн эгшиглээг цар хүрээгээр нь дуу хоолойн цараа (*Higher-than-sopranino, Sopranino, Alto, Tenor, Baritone, Bass г.м*)-тай адилтган функц (*function, найрал хөгжмийн бүрэлдэхүүнээр*)-ээр ангилж байсан бол улс, үндэстэнд өөр өөрийн үзэл баримтлалд тулгуурлан газар зүйн болон угсаатны гарал үүсэл (*Баруун болон Өмнөд Ази, Зүүн ба Зүүн өмнөд Ази г.м*) зэргээр ангилдаг системийг тодорхойгүй хугацаанд ашигладаг байсан тухай Австралийн угсаатны хөгжим судлаач Маргарет бүтээл [9]-дээ дэлгэрэнгүй тайлбарлажээ.

Ийнхүү XIX зууны сүүл хүртэл барууны ангиллыг үлээвэр (*wind*), чавхдаст (*strings*) болон цохивор (*percussion*) гэх гурван төрөлд авч үзэж байсан бол Бельгийн хөгжим судлаач Махиллон нь үүнийг эгшиглээ, материаллаг шинж чанараар нь үлээх, чавхдас,

цохивор, цохилгот (*an air column-агаар, салхи; string; membrane-чавхдас, цохивор; and body of the instrument-цохивор*) хэмээн дөрвөн системд ангилсан [10].

Тэгвэл Махиллоны энэхүү системд тулгуурлан Австрийн угсаатны хөгжим судлаач Хорнбостел, Германы хөгжим судлаач Сакс нар ангиллын системийг илүү боловсронгуй болгосноор “Хорнбостел-Саксын систем”-ийг буй болгосон бөгөөд энэ нь эртний болон орчин цагийн уламжлалт сонгодог зэмсгүүдийг "Ziffersystem" буюу "Тоон систем"-д индексжүүлэн шинэчилжээ. Энэхүү ангиллыг тухайн чиглэлийн судалгааны эх сурвалж, хэрэглэгдэхүүн [11]-д онцгой үүрэгтэй чухал ач холбогдолтой систем болсон хэмээн зарим судлаачид онцолдог.

Сакс нь 1914 онд Герман хэл дээр хэвлэгдсэн “Zeitschrift für Ethnologie” хэмээх сэтгүүлд тэд өөрсдийн боловсруулсан шинэчлэл, өөрчлөлтийн тухай хэвлүүлэхдээ энэхүү ангиллыг “Hornbostel-Sachs system” гэж нэрлэжээ.

Энэхүү системийг угсаатны хөгжим, зэмсэг судлаачид өргөн хэрэглэдэг бөгөөд 2011 онд зэмсгүүдийн (*музейн үзмэр*)-ийг шифер, код (*Ziffersystem*)-дыг онлайн (MIMO) болгох төслийн хүрээнд шинэчилсэн баримтжуулсан нь орчин цагийн зэмсэг судлалын чухал баримтад тооцогдох болсон юм. “Hornbostel-Sachs system”-ийн зорилго бол хөгжим судлал, угсаатны хөгжим судлал, угсаатан зүйн цуглуулга, соёлын түүхийн кураторуудад чиглэгдсэн бөгөөд шинжлэх ухааны ангиллын нэг шалгуурыг биелүүлэх замаар шинэ мэдлэг олж авах боломжийг олгодог, онол, практикт тулгуурлан боловсруулагдсан систем хэмээн эрдэмтэд дүгнэсэн байдаг.

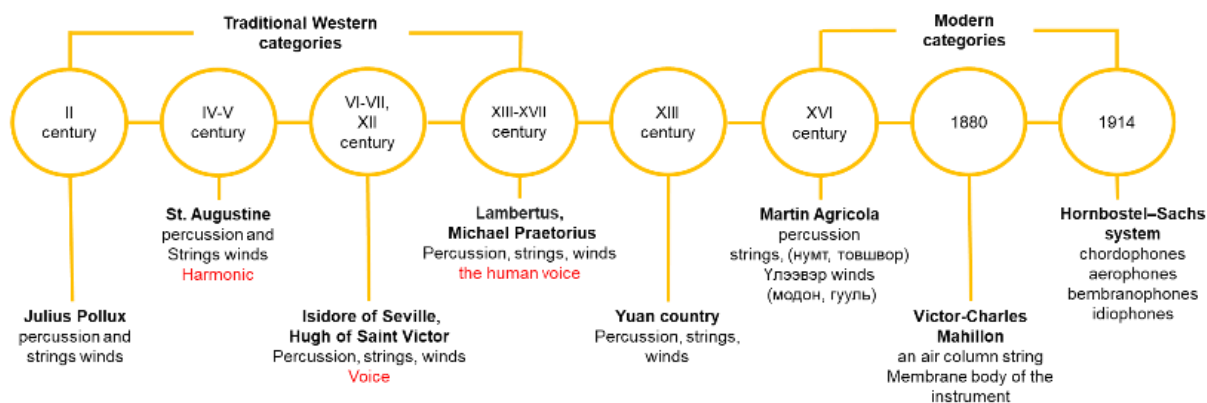

Fig.1. Chronology of musical categories

“Хорнбостел-Саксын систем”-ийн зорилго бол хөгжим, угсаатны хөгжим судлал, угсаатан зүйн цуглуулга, соёлын түүхийн зөвлөх, судлаачдад чиглэгдсэн бөгөөд шинжлэх ухааны ангиллын шалгуурыг биелүүлэх замаар шинэ мэдлэг олж авах боломжийг олгодог, онол, практикт тулгуурлан боловсруулагдсан систем юм.

Энэхүү системд, хөгжимдөх үйл (*цохих, татах, товших, үрэх, үлээх г.м*)-ээс гаргах дуу авианы хэлбэлзэлт (*чичрэх, доргих*) хөдөлгөөнийг материаллаг шинж чанараар нь дараах байдлаар төрөлжүүлэн ангилсан байдаг. Үүнд:

1. Idiophones-Цохивор: Цохих явцад гарах аливаа биетийн өөрийн хэлбэлзэл; (*мод, чулуу, төмөр г.м*);
2. Membranophones-Цохивор: Цохих явцад гарах сунган тогтоосон уян биетийн хэлбэлзэл; (*арьс, шир, сарьс, илэг г.м*);
3. Chordophones-Чавхдаст: Цохих, товших, үрэх явцад гарах чавхдасны хэлбэлзэл; (*гэдэс, өлөн, торго, ган, зэс г.м*);
4. Aerophones-Үлээвэр: Үлээх явцад гарах агаарын урсгал, орон зайн хэлбэлзэл (*мод, төмөр, гууль, хулс г.м*) зэрэг болно [12].

Энэхүү систем нь олон жилийн турш судлаач, шүүмжлэгч нарын шүүмжлэлд нэлээдгүй өртдөг ч орчин цагийн онолч, судлаачид улам боловсронгуй болгох зорилгын дор өөр өөрийн үзэл бодлоо илэрхийлж, санал дэвшүүлсээр ирсэн. Тухайлбал: Францын угсаатны хөгжим судлаач Шеффнер (*André Schaeffner*) нь 1932 онд Ром тоогоор тэмдэглэсэн хоёр ангиллыг дэвшүүлсэн байдаг [13].

Table 1. Three traditional Western categories of names

Category	Type	Explanation
I: instruments that make sound from vibrating solids	I.A: no tension	xylophones, cymbals, or claves
	I.B: linguaphones (<i>lamellophones</i>)	solid fixed at only one end, such as a kalimba or thumb piano
	I.C: chordophones	solid fixed at both ends, i.e. strings such as piano or harp; plus drums
II: instruments that make sound from vibrating air	I.A: Membranophones	such as clarinets, trumpets, or bull-roarers.

Уг систем нь хордофоны хувьд Mahillon болон Hornbostel-Sachs-тай санал нийлдэг ч цохиворын ангиллыг харилцан адилгүй бүлэглэсэн бол 1960 онд Германы хөгжим судлаач Рейнхард (*Kurt Reinhard*) морфологиос ялгаатай нь дан болон олон хоолойгоор тодорхойлогддог хоёр ангилал зүйг гаргахдаа дууны давтамжийн өөрчлөлтөөр 12 бүлэгт хуваан ангилжээ.

Канадын зохион бүтээгч Манн (*Steve Mann*) нь: Шеффнерийн санал болгосон ангилалд тулгуурлан физикт суурилсан таван ангиллын танилцуулсан байдаг. Энэхүү систем нь *gaiaphones* (*chordophones, membranophones, болон idiophones*), *hydraulophones*, *aerophones*, *plasmaphones*, болон *quinterphones* (*цахилгаан болон оптикийн аргаар үйлдвэрлэсэн хөгжим*)-ээс бүрдэх бөгөөд энэ нь дэлхий, ус, салхи, гал, шороо зэрэг таван мөн чанарыг илэрхийлсэн байна. Ингэснээр Шеффнерийн ангилал зүйд гурван шинэ ангиллыг нэмж оруулсан байна [14].

Table 2. Musical instrument classification in physics-based organology

№	Element	State	Category	Explanation
1	Earth	solids	gaiaphones	the first category proposed by Andre Schaeffner
2	Water	liquids	hydraulophones	
3	Air	gases	aerophones	the second category proposed by Andre Schaeffner
4	Fire	plasmas	plasmaphones	
5	Quintessence/Idea	informatics	quintephones	

Харин манай зэмсэг судлалын түвшинд зохиолч Ч. Лодойдамба “Монголын хөгжмийн соёлын тухай товч” бүтээлдээ “... Монгол ардын дуу тогтвортой аялгууны эргэлтээр онцгой бөгөөд Монгол хөгжмийн зэмсэг нэн олон төрөл боловч түүний онцлог хэдэн бүлэг болгож үзэх нөхцөл буй” хэмээгээд **чавхдаст хөгжим, шудрах хөгжим, дэлдэх утсан хөгжим, дэлдэх хөгжим, үлээвэр** хэмээх таван ангиллыг тогтоож “... Эл хөгжмийн зэмсэг цөм таван дуут тогтолцоонд тохирч байна” гэж тэмдэглэсэн [15] байхад, урлаг судлаач Ж. Чулуунцэцэг “Монголын уламжлалт хөгжмийн зэмсэг судлал” бүтээлдээ Монголын “Төрийн их найрал”-ын бүрэлдэхүүнийг **чавхдаст, үлээвэр, дэлдэх** хэмээн ангилж нэр, нэршлийг боловсронгуй болгон зэмсгийн төрөл зүйлийг баяжуулахын зэрэгцээ зэмсэгтэй харьцах үйл хөгжимдөх арга, таван эгшгийн шүтэлцээний онцлогт тулгуурлан авч үзсэн байна [16].

Ийнхүү ангиллын системийг тодорхойлох судлаачдын үзэл бодол урт хугацааны турш өөрчлөгдөн шинэчлэгдэж тухайн системийг улам боловсронгуй болгох, системчлэх томъёолох эх үйлс нь зэмсэг судлалын судлагдахуунд үнэтэй хувь нэмэр, ач холбогдол бүхий чухал хэрэглэгдэхүүн болсоор байна.

Б. Чавхдаст хөгжимдүүрийн ангилал, төрөл зүйлс

Чавхдастын ангиллын системд урт хугацааны турш “Rhythmic”, “unfretted (*open*) stringed”, “bowed stringed”, “vibrating strings”, “stick-struck”, “Stringed String”, “Percussion, String” гэх мэт олон янзаар нэрлэсээр ирсэн ч орчин цагт “Хорнбостел-Саксын систем”-д “хордофон”-ны ангилалд төвлөрөх болж, илүү боловсронгуй, нарийвчлалтай, тодорхойлогдон системчлэгджээ.

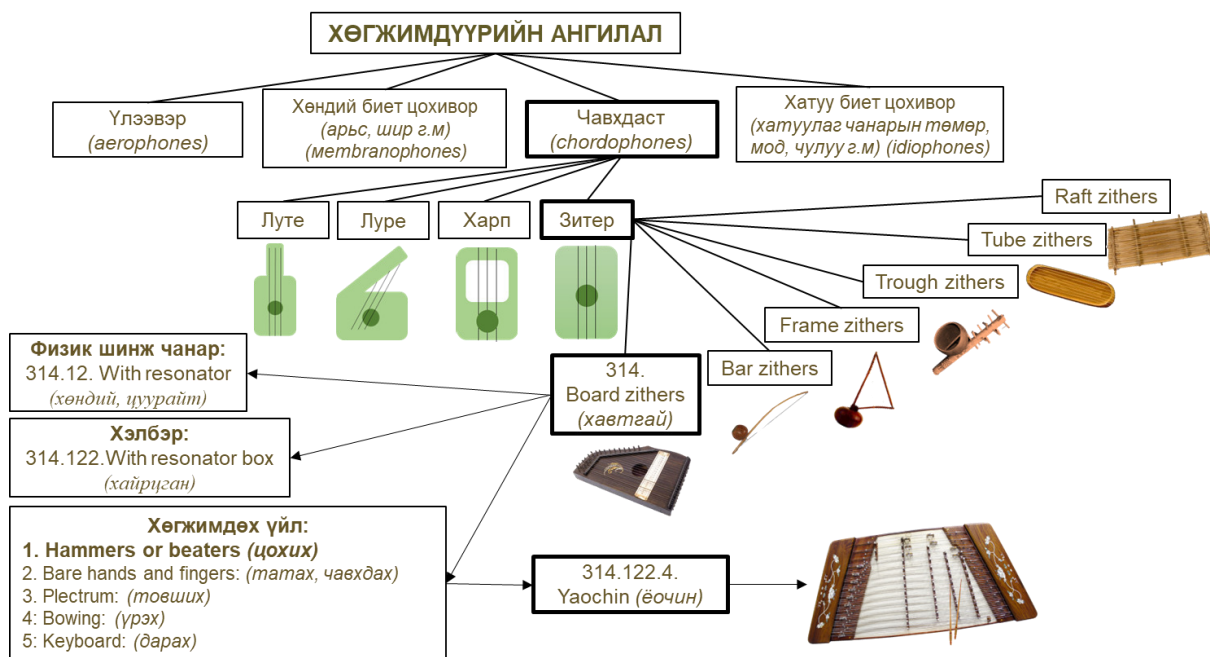

Fig.2. String instruments in the Hornbostel–Sachs system.

Чавхдаст цохивор зэмсгийн “Хорнбостел-Саксын систем” дэх ангиллыг дэлгэрэнгүй задлан шинжиж үзэхэд, “chordophones буюу чавхдаст”-ын төрлийг тухайн систем нь хэлбэр дүрс, чавхдасны тоо ширхэг, эгшиглээний онцлогоор нь “луре” (*lyre*), “харп” (*harp*), “луте” (*lute*), “зитер” (*zither*) хэмээн дөрөв бүлэглэн ангилжээ.

Чавхдаст цохиворын зэмсэг нь дээрх ангиллын чавхдастын нэг болох “Зитер”-ийн төрөлд хамрагдах бөгөөд уг төрлийг физик шинж чанар (*цуурайт*)-аар нь 311-316 тоотод дугаарлан зургаа ангилжээ [17].

Table 3. Classification of stringed instruments

№	Nomenclature	Figure	Location	Chronology
1	Bar -311 (нуман хэлбэрт)		Swaziland, Africa, Madagascar, Réunion	13000 BC
2	Tube-312 (гуурсан биет)		Madagascar, India, Southeast, Asia, Taiwan	7000-10000 BC
3	Raft-313 (хавтгай биет)		Congo, Other African, Nigeria, East Africa	not clear
4	Board-314 (хөндий хавтгай биет)		North and South America, Europe and the southern regions of Germany	1600 BC
5	Trough-315 (хотгор биет)		East and Central Africa, mainly Rwanda and Burundi	not clear
6	Frame-316 (хулуун чавхдаст)		Africa (<i>Nuba people of Sudan</i>)	not clear

Тэгвэл чавхдасыг цохин хөгжимдөх үйлийн зэмсгийг чавхдастыг 314 тоотод ангилан “Board” буюу хавтгай, “With resonator” буюу цуурайт, “With resonator box” буюу хөндий, “Percussion-Stringed” буюу чавхдаст цохиворын ангилалд төрөлжүүлжээ [18].

Table 4. Classification of stringed percussion instruments

Nomenclature	Location	Number	Description
Cimbalom, cymbalom, cymbalom, cymbalum, țambal, tsymbaly, tsimb l, santouri, santur	Hungary	314. 122-4	Chromatic hammered dulcimer
kokles: kokle, kūkles, kūkļas, kūkļes, kūklis, kūkļis, kūkle, kūkļe, kūkla and kūkļa (in Latgale)	Latvia and Latvian-Americans	314. 122-5	Diatonic, lute-like string instrument
Santur	Iran	314. 122-4	A trapezoidal stringed percussion instrument with 72 strings and two rows of frets.
yangqin: yang ch'in, yang qin	China		A brass stringed percussion instrument with a trapezoidal shape and a hollow body (<i>pentatonic</i>)
Y"oochin	Mongolia		
Yanggeum	Korea		

Ийнхүү “Хорнбостел-Саксын систем” дэх чавхдастын төрөл болох ёочин төст зэмсгүүд нь урт хугацааны турш уламжлагдах явцдаа түүний хувьсан өөрчлөгдөх шинж чанар, төрөл зүйл нь тархац нутгийн хувьд өөр хоорондоо харилцан адилгүй хөгжиж ирсэн бөгөөд үүнийг бид чухалчлан авч үзэх нь түүний нийтлэг шинж чанарын ижил төст болон ялгаатай талд тулгуурлан онцлогийг тодруулахад ач холбогдол нь оршдог.

Чавхдаст цохивор ижил төст олон арван зэмсгүүд нь орчин цагийн төгөлдөр хуурын өвөг хэмээх тодотголтой дөрвөлжин, зууван, трапец хэлбэрт, цохих үйлээр эгшиглэх чавхдаст цохивор ёочин төст хөгжимдүүр юм. Эндгээр нь дэлхийн олон улс оронд уламжлагдан нутагших явцдаа түүхэн хувьсал, газар зүйн байршил, хийц-бүтээц, хөг эгшиглэгээ, эгшиглээний онцлог, нэр нэршил, хөгжимдөх арга барилаараа сантур (*santur*), долсимер (*dulcimer*), цимбал (*cimbalom*), янчин (*yang-qin*) гэх дөрвөн хөгжимдүүрээс улбаатай юм.

Table 5. Types and names of stringed percussion instruments

Santur/сантур	Tsymbaly/цымбал	Dulcimer/долсимер	Yangqin/янчин
santūr, Santoor, Santour: Iran (سنتور), Afghanistan, Armenia, Turkey, Pakistan, Iraq, India	Tsymbalyor dulcimer: (Дульцимер) in Russia Tsymbaly in Belarus and Ukraine (цимбали), Cymbaly Moldova, and Poland Tsimbal in Serbia Tsimbl in Yiddish communities Cimbalom, cimbalom,	Hammered dulcimer in England, United Kingdom, United States, Whamdiddle, Whamdi dle, Lumberjack Piano in Early North America	yángqín, yang qin, or yang ch'in (扬琴 from 揚琴) in China and Tibet; also a silk-strung version hudie qin (蝴蝶琴) Chang in Uzbekistan
		Hackbrett	

Salterio: Italy, Spain (dulcemele), Mexico Saltério: Brazil (Brasil) and Portugal Santoor, sandouri, santour: (σαντούρι) Greece	cymbalum, țambalin Hungary (Magyarország) Cimbal in Slovakia Țambal in Romania Tiompan (Scottish Gaelic) or tiompán (Irish) in Scotland and Ireland Psaltérion and tympanon in France Cimbal, cimbale in Croatia Cimbál in Czech Republic Cimbalai, cimbolai in Lithuania Cymbal, cimbole in Latvia (Latgalia) Cimbale, oprekelj in Slovenia	Hackbrett Austria (Osterreich), Switzerland (Schweitzer) Bavaria (Bayern, in southern Germany) Hakkebord in Belgium Hakkebræt in Denmark (Danmark) Hakkebord in the Netherlands Hakkebrett in Norway Hackbräde, hammarh ara in Sweden	Yanggeum 양금 in Korea Yoochin in Mongolia Khim (கிம்) in Thailand, Cambodia and Laos Tam-thap-luk or dân tam thập lục in Vietnam Darushimaa ダルシマ — in Japan דולצימר פטישים in Israel

Ёочин төст зэмсгүүд нь үүссэн он тоолол, газар зүйн бүс нутаг, нэр нэршил, хийц-бүтээц, эгшиглээ, эгшиглэгээ зэрэг нь шинж чанараараа харилцан адилгүй ч хэлбэр дүрсийн хувьд трапец болон хоёр цохиураар цохин хөгжимдөх үйл нь нийтлэг бөгөөд бид эдгээр ижил болоод ондоолог шинж чанарыг дараах байдлаар товчхон авч үзэв. Үүнд:

Сантур: Ёочин төст зэмсгийн эртний шинж чанарыг хадгалсан гэх тодотголтой сантур нь тархац нутгийн хувьд баруун Азийн бүс нутгийн Иран, Афганистан, Армен, Турк, Пакистан, Ирак, Энэтхэг гэх мэт улс орнуудад тархан нутагшсан бөгөөд хийц-бүтээцийн хувьд нутаг нутгийн онцлогоор өөр хоорондоо харилцан адилгүй уламжлагдан, хөгжлийн явцад Перс, Энэтхэг сантур хэмээх хоёр хэлбэрт хэлбэржиж ирсэн байдаг.

Долсимер: Төгөлдөр хуурын өв гэх тодотголтой долсимерын төрөл зүйлийг товчхон авч үзэхэд, тархац нутгийн хувьд Баруун Европ, Хойд Америкийн нэгдсэн улс, Их Британи ба Умард Ирландын Нэгдсэн Вант Улсад ихэвчлэн нутагшсан бөгөөд өөр хоорондоо хийц бүтцийн хувьд харилцан адилгүй уламжлагдан ирсэн.

Европ долсимер нь ёочин төст зэмсгийн шинжийг бүхэлд нь агуулах бөгөөд хувьслын явцдаа тодорхой стандартаар загварчлагдаагүй, урлаачдын бүтээлч ухаан, ур чадвараас шалтгаалан олон хувилбар, хийц бүтцээр уламжлагдсаар иржээ.

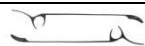

Цымбал: Цымбалын гарвэлийг цыганы хөгжмийн соёлтой холбон авч үздэг. Учир нь, Цыганы нүүдэл нь Унгарт тухайн зэмсэг нутагшихад чухал нөлөө үзүүлсэн. Улмаар цымбал нь Унгарт нутагшихдаа эртнээс уламжлагдан ирсэн “ард”-ын, төгөлдөр хуурын бүтцэд тулгуурлан илүү боловсронгуй хувилбарт бүтээгдэн шинэчлэгдэн “концерт”-ын хэмээх хоёр төрөлд уламжлагдан хөгжсөн.

“Ард”-ын гэх тодотголтой жижиг хэлбэрийн цымбал нь Беларус, Украин (*Tsymbaly*), Молдова болон Польш (*cymbaly*), Румын (*Țambal*), Словак (*Cimbal*) гэх мэт олон улс оронд өөр өөрийн онцлогоор тархсан.

Янчин: Янчин нь төв болон зүүн Азийн бүс нутагт Хятад (揚琴), Солонгос (*yanggeum*), Тайланд болон Лаос (*khim-ຊົມ*), Вьетнам (*tam-thap-luk* or *đàn tam thập lục*), Япон (*darushimaa* ダルシマー), Монгол (*y"oochin*), Буриад гэх мэт улс оронд нутагшин хийц-бүтээцийн хувьд өөр өөрийн онцлог (*технологи, маитаб*)-оор уламжлагдан иржээ. Хөгжлийн явцад Хятадын үе үеийн урлаачид түүний хийц бүтцийг олон хувилбарт урлан туршиж, хэрэгжүүлж, шинэчлэн боловсруулж, мастер хувилбаруудыг гаргаж ирсэн билээ.

Table 6. A yochin-like musical instrument

№	Nomenclature	Features	Picture	Location	Chronology
1	Santur			West Asia	669 BC
2	Dolsimer			Northern Europe	605/604-562 BC
3	Cimbalom			Western Europe	XIII-XIX centuries
4	Yangqin			Central Asia	XV century

Ийнхүү эртний нэг чавхдаст хөгжмийн хэрэгслээс 150 орчим чавхдаст цохивор зэмсэгт биеллээ олон хувьссан олон арван ижил төст ёочин нь дэлхийн олон улс оронд тархах явцад түүхэн хувьсал, газар зүйн байршил, хийц бүтэц, хөг эгшиглэгээ, эгшиглээний онцлог, нэр нэршил, хөгжимдөх арга барилаараа өөр хоорондоо харилцан адилгүй нутагшиж ирсэн байдаг.

Дүгнэлт

Дээрх судалгаанаас үзэхэд, хөгжмийн эгшиг дуурьсгах хэрэглүүр буюу зэмсгийг II зууны үеэс ангилж, төрөлжүүлж эхэлсэн гэх бөгөөд угтаа VI зуунаас XX зууныг хүртэл үлээвэр, чавхдаст, цохивор хэмээх уламжлалт гурван ангилалд тулгуурлан үе үеийн онолч, судлаачдын илүү дэлгэрэнгүй нарийвчлан төрөлжүүлсээр ирсэн.

Тэгвэл, бид чавхдасны хэлбэлзэл, зэмсгийн эгшиглээ, хийц бүтцийг физик шинж чанараар нь бусдаас илүү боловсронгуй түвшинд ангилсан “Хорнбостел-Саксын систем”-ийн чавхдастын төрлийг судалгааныхаа хамрах хүрээ болгон авч үзэхэд, чавхдаст цохивор зэмсгийг “Зитер”-ийн төрөлд хамруулахдаа дараах байдлаар ангилан төрөлжүүлжээ. Үүнд:

- I. Хэлбэр дүрсээр: Хавтгай-314 (*Board*)
- II. Физик шинж чанараар: Цуурайт-314.12 (*With resonator*)
- III. Хийц бүтцээр: Хөндий биет (*With resonator box*)-314.122
- IV. Хөгжимдөх үйлээр: Чавхдаст цохивор (*Percussion-Stringed*)-314.122.4 зэрэг болно.

Чавхдаст цохивор зэмсэг нь хөгжимдөх үйлээрээ дараах хоёр төрөлд ангилагддаг. Үүнд:

- ✓ Даруулт (*clavicymbalum, clavichord, harpsichord* г.м),
- ✓ Цохивор (*psaltery, hakkbred, santur, yangqin* г.м) зэрэг болно.

Энэхүү системд, чавхдаст цохивор төрөлд Монголын уламжлалт ёочинг төрөлжүүлэн авч үзлээ.

Зүүн Азийн янчины аймагт хамрагдах ёочин нь манай үндэсний хөгжмийн урлагт “дэлдэх чавхдаст зэмсэг” хэмээн тодорхойлогдсон байдаг. Харин олон улсын ангиллын систем дэх ёочингийн төлөв байдал, байр суурийг бид дээрх судалгаагаар чавхдаст цохивор гэж тодорхойлон нотолж, танин мэдэхгүйн түвшинд мэдээллийг боловсруулан судалгааны эргэлтэд оруулсанд бидний энэ удаагийн судалгаа үр дүн, ач холбогдол нь оршино.

НОМ ЗҮЙ

1. Hornbostel, M.von., Sachs, C. (1959). *Systematik der Musikinstrumente. Ein Versuch 1914 by Erich M. von Hornbostel, Curt Sachs*. New York, Germany: In: Zeitschrift für Ethnologie. Band 46, 1914, Nr. 4–5, S. p. 553–590.
2. Kartomi, M J. (1990). *On Concepts and Classifications of Musical Instruments*. United States:: Chicago Studies in Ethnomusicology. University of Chicago Press.
3. Levin, F. R. (1975). *Greek reflections on the nature of music*. The harmonics of Nicomachus and the Pythagorean tradition: American Philological Association.
4. Оюунчимэг, Л. (2005). *Шударгын 18 ая хөг*. Улаанбаатар, Монгол улс: Содпресс. Х.16
5. Чулуунцэцэг, Ж. (2008). *Монголын уламжлалт хөгжмийн зэмсэг судлал*. Улаанбаатар, Монгол улс: Арт софт.
6. Соронзонболд, С. (2013). *Монгол хөгжим. Юань улсын ордны хөгжим, бүжиг, жүжиг, хувцас*. Улаанбаатар, Монгол улс: MigmaPrint.
7. Virdung, S. (1511). *Musica getutsch A Treatise on musical instruments*. Cambridge: CUP, 1993: Trans. and ed. Bullard Beth. United Kingdom.
8. Agricola, M. (1529). *Musica instrumentalis deudsch*. Wittenberg: Facs. edn: Published along with Ein kurtz deutsche Musica [Wittenberg: 1528] and Musica figuralis deudsch, [Wittenberg: 1532J], Hildesheim: 1969.
9. Kartomi, M J. (1990). *On concepts and classifications of musical instruments*. Chicago, United States: University of Chicago Press.
10. Mahillon, V. Ch (1880). *Catalogue Descriptif & Analytique du Musée Instrumental du Conservatoire Royal de Bruxelles*. Belgian: Gand: C. Annoot-Braeckman.
11. Hornbostel, M.von., Sachs, C. (1959). *Systematik der Musikinstrumente. Ein Versuch 1914 by Erich M. von Hornbostel, Curt Sachs*. New York, Germany: In: Zeitschrift für Ethnologie. Band 46, 1914.
12. Hornbostel, M.von., Sachs, C. (1914). *Systematik der Musikinstrumente: Ein Versuch*. Berlin, Germany: Zeitschrift für Ethnologie: Organ der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte 46.
13. Kartomi, M J. (1990). *On Concepts and Classifications of Musical Instruments*. Chicago Studies in Ethnomusicology: University of Chicago Press.

14. Mann, S. (2007). *Natural Interfaces for Musical Expression, Proceedings of the Conference on Interfaces for Musical Expression*. New Interfaces for Musical Expression. p. 23-118
15. Лодойдамба, Ч. (1965). *Монголын хөгжмийн соёлын тухай товч*. Улаанбаатар: Цог сэтгүүл - №1.
16. Чулуунцэцэг, Ж. (2008). *Монголын уламжлалт хөгжмийн зэмсэг судлал*. Улаанбаатар, Монгол улс: Арт софт. X.9
17. Hornbostel, M.von., Sachs, C. (1961). *Classification of Musical Instruments*. United Kingdom: The Galpin Society Journal, Vol. 14. 14. p. 3-29
18. Cristina Ghirardini. (2015). *Refecting on Hornbostel-Sachs 's Versuch a century later*. Venezia. (2020). Edizioni Fondazione Levi. p. 256

ANALYSIS OF YOCHING IN MUSICAL INSTRUMENT CLASSIFICATION SYSTEM

Uranbileg Samdansuren*, Ts.Tsevegsuren (Ph.D)

Department of Traditional Art, University of Culture and Arts, Ulaanbaatar, Mongolia

*E-mail: hui4@yahoo.com
ORCID: 0009-0008-2914-8945

Received: 20.12.2023

Revised: 02.03.2024

Accepted: 24.04.2024

Abstract

Analyzing the types of stringed percussion instruments based on the music classification system from the 6th century to the 20th century is important for clarifying the position, state, and types of yoching at the level of international organology. In the history of musical instruments, they have long been systematized in many ways based on geography, origin, tradition, structure, and musical performance. According to the generalization, three categories: "strings," "winds," and "percussion" are popular. Musicologists and theorists have elaborated and systematised These three traditional categories in various ways throughout history.

In this system, stringed instruments are divided into four categories based on shape and timbre: lyre, lute, harp, and zither. Stringed musical instruments were also divided into four categories based on their structure, physical characteristics, and musical performance and included in the "zither" category.

This time, we are particularly considering the "Hornbostel-Sachs system" indexed and encoded in the numerical system of the Austrian ethnomusicologist Hornbostel and the German musicologist Sax in the 19th century. According to our research, the yochin belongs to the board zither type of instrument within the six types of instruments in the zither category: bar, tube, raft, board, trough, frame, or board zither.

Keywords: Instruments, categories, classification, traditions, reformations, forms, design structure, sounds, strings

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

DESIGN FOR A CITY STATE: EXPERIENCE FROM SINGAPORE

The present paper was presented as a plenary lecture at the “ICE and Success”
International Conference*

Peer M Sathikh

*Industry Engagement and Cross-collaboration, College of Humanities, Arts and Social Sciences
Nanyang Technological University, Singapore*

*E-mail: peersathikh@ntu.edu.sg
ORCID: [0000-0001-7194-3856](https://orcid.org/0000-0001-7194-3856)*

Received 10.07.2024

Accepted 22.08.2024

Abstract

Singapore emerged as an independent nation in 1965 after being expelled from Malaysia by a treaty between the two states. A small island state, smaller than some of the metropolises such as New York or London, Singapore faced an uphill task to survive right from the start. The political leadership of that time had to build a strategy and a road map to take the country to progress and prosperity. While the priorities of progression were initially centered around economic and industrial development, the need for social and educational development led to the need for the involvement of design to bring about the directions required to build a society and a country that has paved its own path and place in the world community. This paper discusses how design and design education has played out in this journey of Singapore.

Keywords: Singapore; Transformation; Design education; Future trend

*The “ICE and Success” multidisciplinary International Conference, dedicated to the 25th Anniversary of CITI University, was held on October 13, 2023, in Ulaanbaatar, Mongolia.

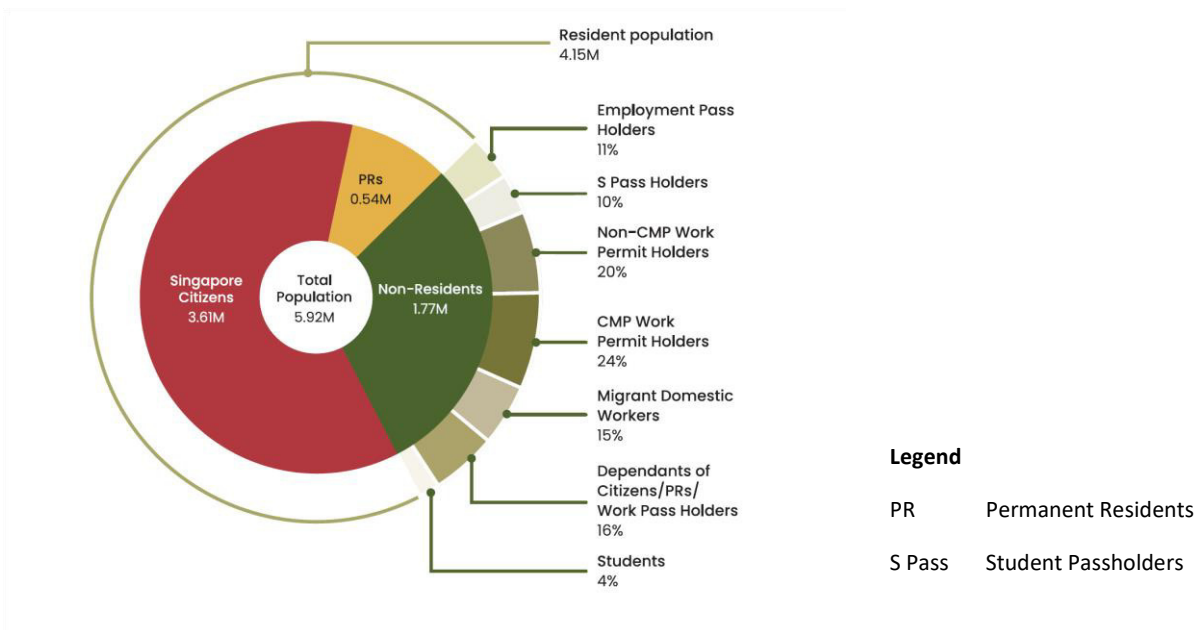
This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

1. Introduction

Singapore, located at the tip of the Malaysian Peninsula is on the important sea-faring Straits of Malacca, is a multi-cultural city-state with a population of 5.92 million consisting of 74% Chinese, 13.5% Malay, 9% Indian and 3.5% others [1]. The multiethnic mix of Singapore population, while posing challenges, has also been an advantage over the period with China and India becoming economic powerhouse in Asia. What is important to note here is that, of the 5.92 million population, only 3.16 million are citizens of Singapore. Figure 1 shows an interesting spread of the population showing the dispersal of the rest of the population in Singapore.

From Figure 1, the total resident population is 4.15 million while rest of population are in the country contingent on visas and permits for short or limited period of stay in Singapore. From where did Singapore start to be where it is today and how did design get involved will be the rest of this paper.

Fig.1. Population Distribution of Singapore

Starting point

In 1965, Singapore looked like any other city in Southeast Asia and South Asia as can be seen in Figure 2. There had to be good reason for the rapid progress of this small republic then.

Fig.2. Street scene in Singapore 1965 [2].

Setting Development Goals

The foundation of development of Singapore had to do with the leadership itself. Mr. Lee Kuan Yew, the first Prime Minister of Singapore made it clear in one of his oft quoted speeches:

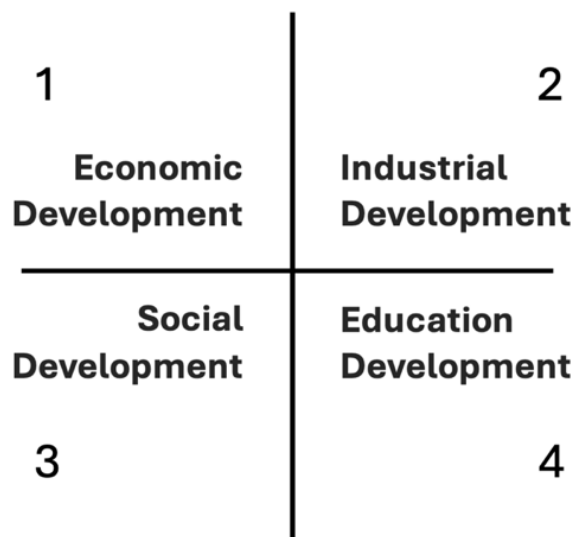
We must have qualities of leadership at the top and qualities of cohesion on the ground. This pyramidal structure of top leaders, good executives, well-disciplined civic-conscious broad mass can only be produced by our education”.

Lee Kuan Yew (1965)

However, within a year, Mr. Lee Kuan Yew realised that here must be a concerted effort and strategy to bring in social cohesion as well:

“...produce a community that feels together...The reflexes of group thinking must be built to ensure the survival of the community...this means a reorientation of emphasis and a reshuffling of values “. Lee Kuan Yew (1966)

Looking at the situation of that period as an academic, one is able to see how the leadership and government put together four important areas for development as shown in Figure 3.

Fig 3. Development Goals of Singapore

Results of the Development Goals

The **economic development** of Singapore is closely linked with the **industrial development** of the island state. As early as 1957, the regional government of Singapore set up the Singapore Industrial Promotion Board (SIPB) which was converted to a larger organisation called the **Economic Development Board (EDB)** in 1961 (much before Singapore became an independent republic in 1965). Under the watch of the EDB, with its well-planned investment strategies from the developed countries, Singapore Gross Domestic Product (GDP) per capita rose 176 times from US dollars 517 in 1965 to US dollars 91, 100 in 2023 [3]. Figure 4 shows the economic development and the progress of the industry development along the timeline from 1965 to 2023.

Economy	1965	1985	2005	2023
GDP per capita in USD	517	7,002	29,961	91,100

Industry
Basic Industry & Parts production High Volume Manufacture R&D, Design & Development High Tech Manufacturing Knowledge based industry Big Data, Fintech, AI

Fig 4. Economic and Industrial Development of Singapore

From the beginning the Government of Singapore was interested in developing a world class education. While it was prompt in starting up education at the kindergarten to pre-university level (K to 12), it took a while to develop the post-secondary 3-year diploma and post pre-university tertiary education. This involved setting up polytechnics and the universities. This tertiary **education development** is depicted along the same timeline of economic development as shown in Figure 5.

Economy	1965	1985	2005	2023
GDP per capita in USD	517	7,002	29,961	91,100
Tertiary Education				
	Basic technical education	Degree level	Specialised professional level (Design)	Liberal Arts level (Yale-NUS)
	Polytechnic level	Graduate level and PhD		

Fig.5. Tertiary Education Development

Singapore has achieved much on the **social development** front since 1965. Starting from housing when it established the Housing Development Board (HDB) to build and lease flats right from studio apartments till two floor maisonettes built across the island providing affordable housing to most of the Singaporeans. Urban development, transportation, parks and entertainments, health care and medical facilities and more contribute to the social development of Singapore which is represented in Figure 6.

Fig.6. Representation of Social Development in Singapore

Developing Design Education

A foundation for future art and design education in Singapore was laid as early as 1938 when the Nanyang Academy of Fine Arts (NAFA) was established with 14 students [4]. The first step towards a vocational level education in design was taken with the founding of Baharuddin Vocational and Industrial Training Board (VITB) in June 1965 (just before Singapore became a republic) as, “...first tertiary school dedicated to manual and applied arts in Singapore” [5]. The VITB was transferred as the School of Design of Temasek Polytechnic in 1990. An initiative by a Catholic priest, Brother McNally around 1985-86 saw the starting of LaSalle-College of the Arts, a private institute. Singapore concentrated on diploma programmes in polytechnics till a 4-year bachelor programme in industrial design was started at the National University of Singapore (NUS) in 2001. This was followed by a bachelor’s programme at the School of Art, Design and Media of Nanyang Technological University (NTU) in 2005. Recently, LaSalle- college of the arts and NAFA have been combined to form the University of the Arts (UAS) in 2023. This development of design education in Singapore is depicted in Figure 7.

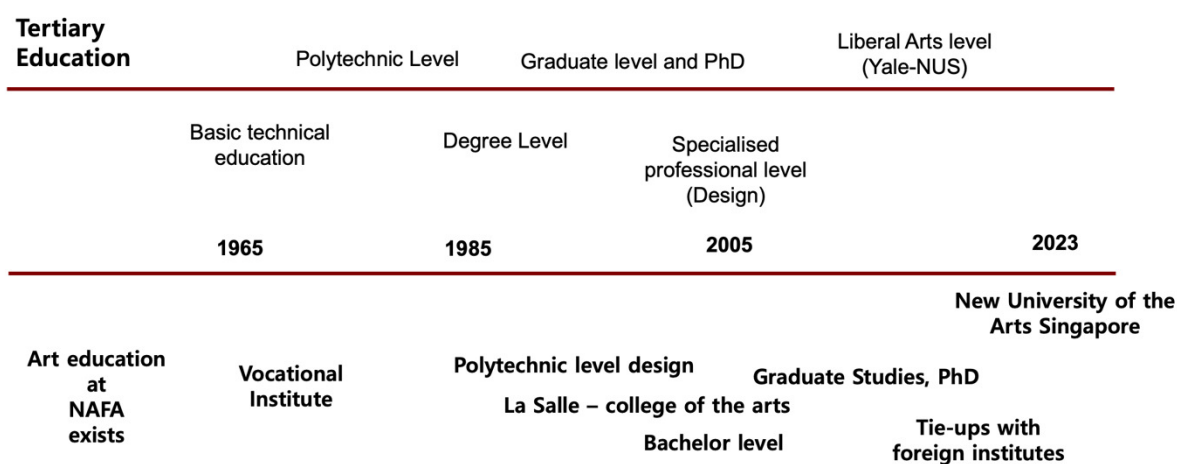

Fig.7. Design Education Development in Singapore

Design Promotion – the early years

The then Singapore Trade Development Board (TDB), renamed as Enterprise Singapore, established **The Design Centre** in 1990 located at a central part of the city on North Bridge Road in Singapore. The Design Centre which was headed by a pioneering industrial designer Sani Abdul initiated many of the enduring design promotion efforts such as the Biennial International Design Forum together with an international exhibition, Singapore Design Awards, Young Design Awards and scholarship schemes for Singaporeans to study at design schools abroad. The Design Centre and its activities were wound down by the end of the 1990s to the surprise of designers in Singapore and abroad.

Changes to the design landscapes around the world brought a new level of thinking and the **Singapore Design Council** was formed together with DesignSingapore (centre) in the early

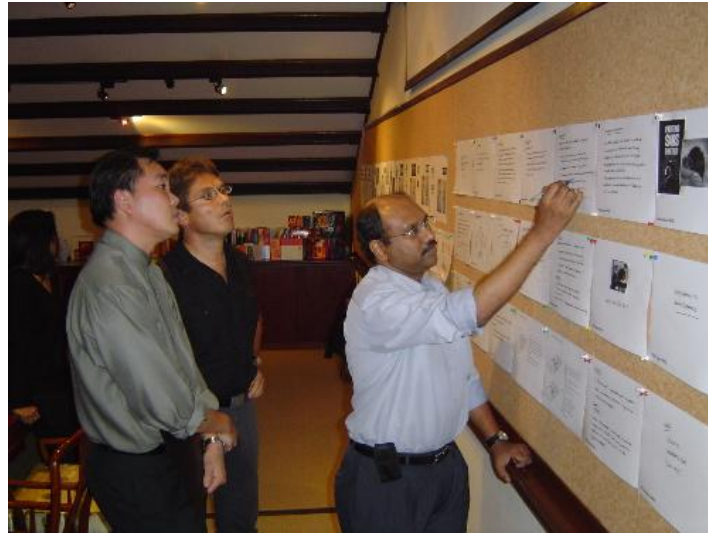
2000s by the Ministry of Information and the Arts (MITA, which has been re-banded into other ministries eventually). Headed by a mercurial Dr. Milton Tan, DesignSingapore took on wider roles besides promoting design. Through Dr. Milton Tan’s vision, important initiatives were rolled out such as the President’s Design Award, DSg Scholarships for postgraduate study abroad, Singapore Design Week, Design Futures to encourage upstream design research and development, anchoring of international design organisations into Singapore, hosting the 2009 ICSID Design Congress (ICSID is renamed as World Design Congress presently) and others. A look at DesignSingapore’s website [6] gives more updated information on its activities. In 2023, DesignSingapore celebrated its 20th Anniversary (Figure 8).

Fig.8. 20 Years of DesignSingapore [6].

Design Business Chamber Singapore

Design Business Chamber Singapore (DBCS) is the reformed professional organisation from Designers Association Singapore (DAS) which was established in 1985 to be a professional meeting and action point for the fast-growing design community in Singapore. The author was the President of the then DAS from 2003 and 2007. Under the author’s leadership DAS rose to the occasion in forming a committee called ‘Design Against SARS’ when the SARS outbreak ransacked Singapore and the region in 2003 (Figure 9). DAS was then awarded a special certificate of appreciation by the President of Singapore for this effort.

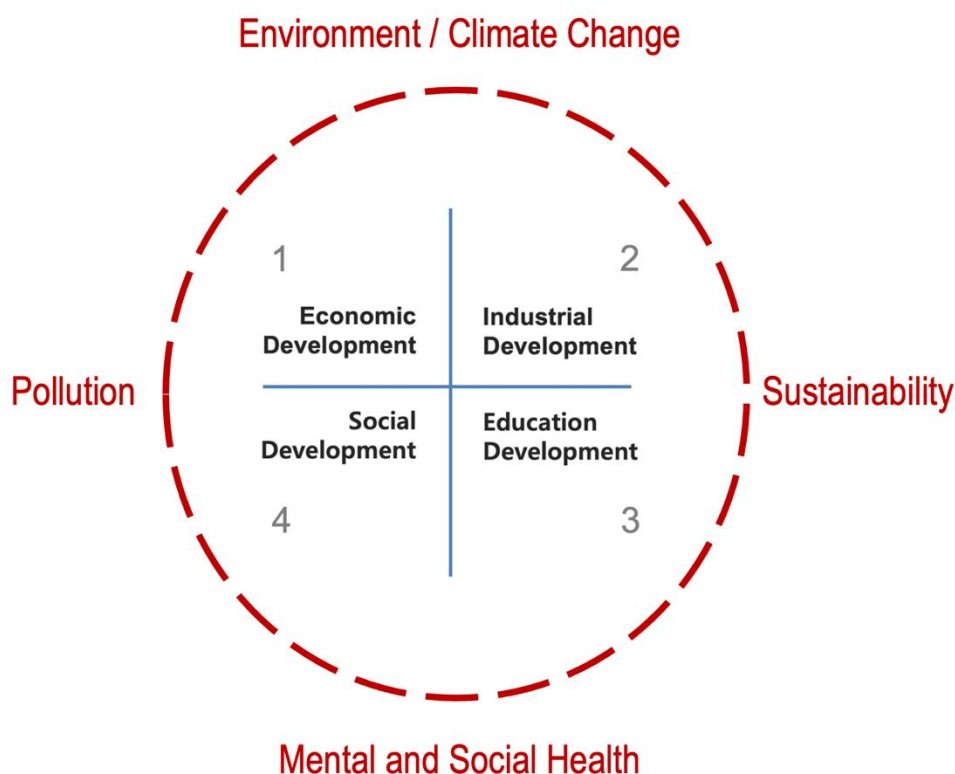

Fig.9. DAS working on the ‘Design Against SARS’ in 2003 (Source: Author)

The Design Business Chamber Singapore, besides being a professional body has many initiatives such as Singapore Design Awards, Singapore Good Design, Design Crawl and Design for Good together with the many events such as portfolio review night for students and other social events.

Need to Reset the Development Goals

The development goals of Figure 3, which helped Singapore propel to its present position as a world leader needs a real look if Singapore need to retain its edge in the ever-changing world and environment. The original development goals of Figure 3 need to consider the newer challenges that are facing the country and the world as depicted by Figure 10.

Fig.10 New Challenges

The time has come for Singapore to take a detailed look at these challenges to modify and/or finetune the four development goals, namely economic development, industrial development, educational development and social development. In other words, a new ‘blueprints for the unknown’[7] need to be developed by the relevant government bodies and experts to further the progress and prosperity of Singapore. In this regard, the author believes, design and designers of Singapore could contribute in a constructive manner in Singapore’s quest for continued progress.

Conclusion

This article has chronicled and described the challenges of Singapore which faced the challenges of becoming a republic overnight in 1965 and the strategic thinking and foresight of the leadership, government and key personnel in identifying the development goals for Singapore and he results of implementing these goals through planned action. Parallellly, the development of design education and the creation of a design ecosystem has also been presented. Finally, this article also highlights the challenges that are facing Singapore and the world and ponders the need for new blueprints for progress that need to be urgently derived around the four development goals set out by the founding fathers of Singapore.

REFERENCE

1. Singapore Population Trends 2023, published by singstat.gov.sg retrieved on 15 May 2024
2. <https://coub.com/search?q=Singapore%201965> retrieved on 14 May 2024
3. <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/SGP/singapore/gdp-gross-domestic-product> retrieved on 14 July 2024
4. <https://www.nafa.edu.sg/about-us/corporateinformation/history> retrieved on 14 May 2024.
5. <https://www.roots.gov.sg/places/places-landing/Places/landmarks/my-queenstown-heritage-trail/former-baharuddin-vocational-institute> retrieved on 14 May 2014.
6. <https://designsingapore.org> retrieved on 14 May 2024
7. Terminology courtesy of Prof Anthony Dunne at the New School of Parson School of Design, NY

ТЕХНОЛОГИ АШИГЛАН ҮЙЛДЭЖ БАЙГАА ЖЕНДЭРИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛ: ОЮУТНУУДЫН ХҮЙСИЙН ЯЛГААТАЙ БАЙДЛЫН ЖИШЭЭН ДЭЭР

Чулуунбаатарын Энхболд^{1,*}, Цэдэнгийн Цэцэгжаргал², Ишдоржийн Ундрахгэрэл³,
Цэгмэдийн Билгүүнмаа⁴, Бомбишийн Отгонбаяр⁴, Од-Эрдэнийн Цолмон⁴

¹Бизнесийн сургууль, Монгол Улсын Их Сургууль, Улаанбаатар, Монгол Улс

²Нийгмийн ухааны сургууль, Монгол Улсын Их Сургууль, Улаанбаатар, Монгол Улс

³Хүмүүнлэгийн сургууль, “СИТИ” Их сургууль, Улаанбаатар, Монгол Улс

⁴Бизнесийн сургууль, “СИТИ” Их сургууль, Улаанбаатар, Монгол Улс

*Э-мэйл: chboogii@gmail.com, enkhbold_ch@num.edu.mn

ORCID: 0000-0002-0218-7484

Хүлээн авсан 2024.11.26

Засварласан 2024.11.28

Хэвлэлтэд 2024.12.14

Хураангуй

Энэхүү судалгааны ажлаар Монгол Улсын их дээд сургуульд суралцаж буй оюутан залуусын дунд "Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн нөхцөл байдал" ямар байгааг судалж үзсэн. Судалгаанд оролцогчдын 17% нь ямар нэг байдлаар 29 төрлийн хүчирхийллийн аль нэг төрөлд өртсөн бөгөөд 7 төрлийн технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл оюутан залуусын дунд түлхүү үйлдэгдсэн байна. Судалгааны үр дүн эрэгтэй оюутнууд эмэгтэй оюутнуудаас илүүтэйгээр хохирогч болж байгааг харуулсан. Өмчийн хэлбэрээс хамааран хүчирхийллийн түвшин ялгаатай байна.

Түлхүүр үг: Gender, Violence, Technology-Facilitated Abuse, Technology-Facilitated Sexual Violence, Technology-Facilitated Gender-Based Violence, Technology-Facilitated Gendered Sexual Violence, (Жендэр, Хүчирхийлэл, Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй хүчирхийлэл, Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй бэлгийн хүчирхийлэл, Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт тулгуурласан хүчирхийлэл, Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт тулгуурласан бэлгийн хүчирхийлэл)

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

1. Удиртгал

Технологийн хөгжилтэй уялдан нийгмийн харилцаа, мэдээлэл солилцоо цахим орчинд шилжиж, олон давуу талыг бий болгосон ч энэ нь хүчирхийлэл, дарамт, ялгаварлан гадуурхалтыг технологиор дамжуулан хялбар аргаар үйлдэх нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Хүний эрхийн үндэсний комиссоос Азийн сан, Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төвтэй хамтран технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн өнөөгийн нөхцөл байдал, хууль эрх зүйн орчин, тулгамдаж буй асуудал, төрөөс авч хэрэгжүүлж буй асуудлаар санал солилцох зорилгоор "Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн нөхцөл байдал, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх нь" хэлэлцүүлгийг 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдөр төр, төрийн бус байгууллагын төлөөллийг оролцуулан зохион байгуулсан. Тус хэлэлцүүлэгт "Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн өнөөгийн байдал" үнэлгээг танилцуулсан бөгөөд энэ төрлийн хүчирхийллийн хэлбэр, цахим орчинд үйлдэгддэг жендэрт суурилсан хүчирхийллийг хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль эрх зүйн орчинд нарийвчлан тодорхойлоогүй байгааг онцлохын сацуу их, дээд сургуулийн оюутан залуус хувийн мэдээлэл, зургаа бусдад алдах, түүнээс үүдэлтэй цахим дарамт, дээрэлхэлд өртөх байдал түгээмэл бөгөөд энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогч нь эмэгтэй оюутан түлхүү байгааг оролцогч талууд цохон тэмдэглэсэн байна [1].

Монгол Улсын хэмжээнд 2023-2024 оны хичээлийн жилд 64 их, дээд сургууль үйл ажиллагаа явуулж байгаагийн 33 буюу 51.6 хувь нь их сургууль, 30 буюу 46.8 хувь нь дээд сургууль, 1 буюу 1.6 хувь нь коллеж байна. Нийт их, дээд сургууль, коллежийн 16 нь төрийн өмчийн, 45 нь хувийн өмчийн, 3 нь олон нийтийн/шашны өмчийн сургалтын байгууллага байна. Их, дээд сургууль, коллежид нийт 145.345 суралцагч суралцаж байна. Нийт суралцагчдын 80.133 буюу 55.1 хувь нь төрийн өмчийн, 57.258 буюу 39.4 хувь нь хувийн өмчийн, 7.954 буюу 5.5 хувь нь олон нийтийн/шашны өмчийн сургуульд суралцаж байна. 2023 оны байдлаар бүх суралцагчид 145.345 оюутан байгаагаас бакалаврын 113.322 оюутан байна. Үүнээс нийт их дээд сургуульд бакалаврын түвшний суралцагчдын 88.601 оюутан нь эмэгтэй, 67.885 оюутан нь эрэгтэй байна [2]. 1-р хүснэгтээс статистик утгуудыг харна уу.

Table 1. Statistics of Universities and Colleges in Mongolia (Academic Year 2023-2024)

Ангилал	Их дээд сургуулийн тоо	Их сургуулийн дээд эзлэх хувь	Суралцагчидийн тоо (эзлэх хувь)
Их сургууль	33	51.60%	
Дээд сургууль	30	46.80%	
Коллеж	1	1.60%	
Төрийн өмчийн	16		80,133 (55.1%)

Хувийн өмчийн	45		57,258 (39.4%)
Олон нийтийн/шашны өмчийн	3		7,954 (5.5%)
Нийт	64		145,345

Интернэт хэрэглэгчдийн тоо баримт нь Монгол Улсад цахим хэрэглээний түвшин улам бүр нэмэгдэж байгааг харуулж байна. Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд нийт интернэт хэрэглэгчдийн тоо 447000 орчмоор өссөн нь энэ төрлийн хэрэглээнд насны хязгаар байдаггүйг харуулж байна.

Өөрчлөгдөн шинэчлэгдэж буй нийгмийн зүй тогтлыг даган ажил амьдралын болон хувийн хэрэгцээ шаардлагаар залуус интернэтийг өргөнөөр хэрэглэдэг болсон байна [3]. 1-р зургаас өсөлтийн хэмжээг харна уу.

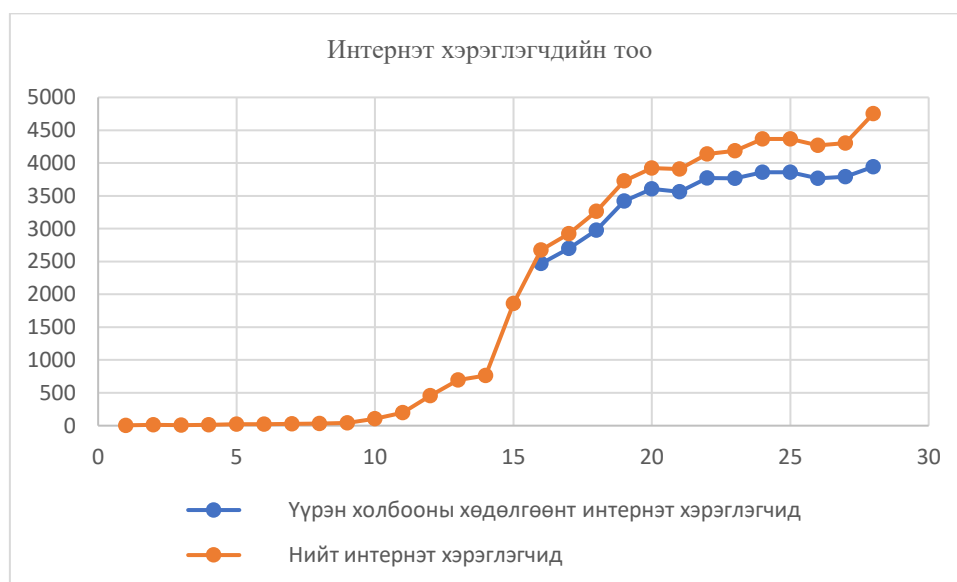

Fig. 1. Number of Internet Users

Энэхүү цахим хэрэглээ өдрөөс өдөрт нэмэгдэж буй өнөөгийн нөхцөл байдалд оюутан залуусын дунд технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн нөхцөл байдал ямар түвшинд байгааг судлан харуулсан тоо баримт, судалгааны ажил хараахан хийгдээгүй байна.

Сүүлийн жилүүдэд технологи, мэдээллийн хурдацтай хөгжлийн улмаас цахим орчинд жендэрийн хүчирхийлэл үйлдэгдэх нь дэлхий дахины тулгамдсан асуудал болж байна.

Цахим орчинд бэлгийн хүчирхийлэл үйлдэгдэж болох бөгөөд энэ нь өдөр тутмын амьдралд улам ихээр тохиолдож буй нь хүн хоорондын хүчирхийллийн тухай

судалгааны сэдэв болсоор байна [4, 5]. Биет орчны бэлгийн харилцаануудын адил, цахим орчны бэлгийн сэдэлтэй харилцаа болон/эсвэл цахим хэвлэл мэдээллээр дамжиж буй харилцаа нь эерэг (жишээ нь, харилцан зөвшөөрсөн, үерхэж нөхөрлөсөн, хөгжилтэй) эсвэл сөрөг (жишээ нь, зөвшөөрөлгүй, айлгаж ичээсэн, хүчирхийллийн шинжтэй) байдлаар илрэх тасралтгүй урсгалд оршиж байна [6]. Цахим бэлгийн хүчирхийлэл нь цахим аргаар (жишээ нь, гар утас, и-мэйл) үйлдэгддэг хүн хоорондын үйлдлүүдийн цогц бөгөөд эдгээр үйлдлүүдийн хохирогч нь хүсээгүй халдлагад өртөж хохирч байдаг [7, 8]. Технологиар дэмжигдсэн хүйс болон бэлгийн чиг баримжаанд суурилсан хүчирхийлэл (TFGSV) нь технологийг ашиглан хүмүүсийг тэдний бэлгийн болон хүйсийн баримжаанаас шалтгаалан хохироох үйлдлүүдийн цогцыг илэрхийлнэ [9].

Технологиар дэмжигдсэн бэлгийн хүчирхийлэл (TFSV) нь дижитал технологиудыг ашиглан виртуал болон биет орчин дахь бэлгийн хүчирхийлэл үйлдэх олон төрлийн үйлдлүүдийг илэрхийлдэг. Энэ төрлийн үйлдлүүдэд цахим бэлгийн дарамт, хүйс болон бэлгийн чиг баримжаанд суурилсан дарамт, цахимаар мөшгөх, дүрс дээр суурилсан бэлгийн хүчирхийлэл, мөн хохирогчийг хүсээгүй бэлгийн үйлдэлд албадах зэрэг орно. Технологиар дэмжигдсэн бэлгийн хүчирхийлэл (TFSV) нь мэдээлэл ба харилцаа холбооны технологиудыг ашиглан бэлгийн болон хүйсийн ялгаатай байдалд тулгуурлан хохирол учруулдаг үйлдлүүдийн хүрээг илэрхийлж байдаг [10].

Хэдийгээр энэхүү үзэгдлийг олон янзаар нэрлэн (technology-facilitated abuse /TFA/, Technology-Facilitated Sexual Violence /TFSV/, technology-facilitated gender-based violence /TFGBV/, Technology-facilitated gender- and sexuality-based violence /TFGSV/) судалж байгаа боловч 2024 онд нэгдсэн үндэсний байгууллагаас нэгдсэн байдлаар нэрлэж, ойлгож хэрэглэхийг зөвлөмж болгосон байна. Мэдээлэл харилцааны технологи (ICT) эсвэл бусад дижитал хэрэгслүүдийг ашиглан үйлдэгдсэн, тусалсан, хүндрүүлсэн эсвэл нэмэгдүүлсэн аливаа үйлдэл нь бие махбодын, бэлгийн, сэтгэл зүйн, нийгмийн, улс төрийн эсвэл эдийн засгийн хохирол учруулах, эсвэл эрх, эрх чөлөөг зөрчсөн байдлыг технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл (FGBVR) гэж үзнэ [11].

Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн олон арван төрөл цахим орчинд байна. Тэдгээрийг илэрч буй байдлаар нь Цахим бэлгийн дарамт, Дүрс дээр суурилсан бэлгийн хүчирхийлэл (IBSA), Бэлгийн түрэмгийлэл болон/эсвэл албадлага, Хүйс болон/эсвэл бэлгийн чиг баримжаанд суурилсан дарамт хэмээн дөрвөн том бүлэгт хуваан авч үзэж байн [12, 13]. 2-р хүснэгтээс төрөл, жишээ, тайлбарыг харна уу.

Table 2. Technology facilitated gender-based violence dimensions.

Төрөл	Жишээ	Тайлбар
Цахим бэлгийн дарамт	Цахим бэлгийн дарамт	Цахим хэрэгслээр дамжуулан (жишээлбэл: и-мэйл, дуут/видео дуудлага, текст/дүрсний мессеж) нийгмийн сүлжээнд нийтлэл тавих гэх мэт аргаар үйлдэгддэг хүсээгүй бэлгийн шинжтэй хүчирхийлсэн үйлдэл
Дүрс дээр суурилсан бэлгийн хүчирхийлэл (IBSA) - Зөвшөөрөлгүйгээр нүцгэн болон/эсвэл бэлгийн агуулгатай дүрс бүтээх, олж авах, түгээх, хуваалцах үйлдлүүд	Өшөө авалтын порно, Бэлгийн агуулгатай мессеж солилцоо	Хувь хүний зөвшөөрөлгүйгээр дотно эсвэл бэлгийн шинжтэй зураг, бичлэгийг бүтээх, түгээх, эсвэл түгээхээр сүрдүүлэх. Цахим хэрэгслээр дамжуулан бэлгийн агуулгатай текст, зураг, эсвэл видео илгээх
Бэлгийн түрэмгийлэл болон/эсвэл албадлага	Бэлгийн дарамт үзүүлэх сүрдүүлэг, Цахим орчинд хүчирхийллийн зураг түгээх, Танилцуулгын вебсайтууд болон аппликейшнүүд ашиглан бие махбодийн бэлгийн гэмт хэрэг үйлдэхээр завдах	Бие махбодын бус албадлагын хэлбэр, гэмт этгээд хууль бус аргуудыг ашиглан, тухайлбал, сүрдүүлэх, хахуульдах эсвэл айлган сүрдүүлэх зэргээр бэлгийн хамтын ажиллагаа шаардах оролдлого хийх, дотно зураг эсвэл мэдээлэл илчлэхийг шаардах үйлдлүүдийг багтааж болно.
Хүйс болон/эсвэл бэлгийн чиг баримжаанд суурилсан дарамт, дээрэлхэл	Цахимаар үзэн ядах, Хүйсийн чиг баримжаанд суурилсан үзэн ядах үг хэллэг	Бусдыг чимээгүй болгох, хянах зорилготой цахим хүчирхийлэл.

Цахим хүчирхийлэл нь орчин үеийн технологиос үүдсэн шинэ төрлийн хүн хоорондын хүчирхийллийн нэг хэлбэр юм. Эрдэмтэн судлаачид энэ үзэгдлийг хэмжих олон төрлийн хэмжүүр бүтээсэн ч, системтэй үнэлгээнүүд хийгдээгүй байна [14].

Манай улсын хувьд технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн нөхцөл байдлыг судалсан судалгааны ажил байхгүй байгаа төдийгүй дээр дурдсан судалгааны ажлуудын үр дүнд үндэслэн энэхүү судалгаа нь Монгол Улс

дахь оюутан залуусын дунд технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн нөхцөл байдал ямар байгааг судлах зорилгыг тавьсан болно.

Энэхүү судалгаа нь анхлан хийгдэж буй тул технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн нөхцөл байдлыг харуулах тодорхойлогч статистик үзүүлэлтүүдийг гаргаж ирэх, хамгийн их жин дарж буй хүчин зүйлсийг тодорхойлох, хүйс нас зэргээс хамааран ялгаатай байдлаар үйлдэгдэж буй эсэхийг судлах зорилтуудыг тавьсан.

2. Судалгааны арга зүй

Энэхүү судалгаа нь технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийг тодорхойлох 29 likert scale асуулга, түүврийн шинж чанарыг харуулах 4 нэрлэсэн хэмжээст асуулга, судалгаанд өөрийн сайн дураар оролцож буй эсэхийг шалгах 1, нийт 34 асуулгаас бүрдсэн болно. Судалгааны түүврийг 2024/20/24 – 2024/11/24 - ний хооронд нэг сарын хугацаанд санамсаргүй системчилсэн магадлалт түүврийн аргаар төрийн өмчийн 6, хувийн 3 сургуульд суралцаж буй 1-4 түвшний оюутнуудаас авсан болно. Нийт 415 өгөгдөл цуглуулсан бөгөөд 27 өгөгдлийг чанар хангаагүй гэж үзэн хасаж 388 өгөгдлийг шинжилгээнд ашигласан болно. Эх олонлог болох 145,345 оюутныг төлөөлөх чадвар бүхий түүврийн хэмжээ нь 95% - н магадлалаар, 5% - н алдааны түвшинд 384 байсан. Тиймээс түүврийн хэмжэг хангалттай гэж үзэн судалгааны өгөгдлийг SPSS статистик өгөгдлийн программд кодлон оруулж шинжилгээг хийж боловсруулсан болно.

Тодорхойлогч статистик үзүүлэлтээр судалгааны асуулгын давтамжийг харсан бөгөөд хамгийн их тохиолдож буй технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлүүдийг гаргаж ирсэн. Хүйс болон нас, суралцаж буй түвшин, сургуулиас хамааралтайгаар технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл ялгаатай үйлдэгдэж буй эсэхийг t-test, oneway ANOVA шинжилгээ хийх замаар судлан шинжилсэн.

3. Судалгааны үр дүн, хэлэлцүүлэг

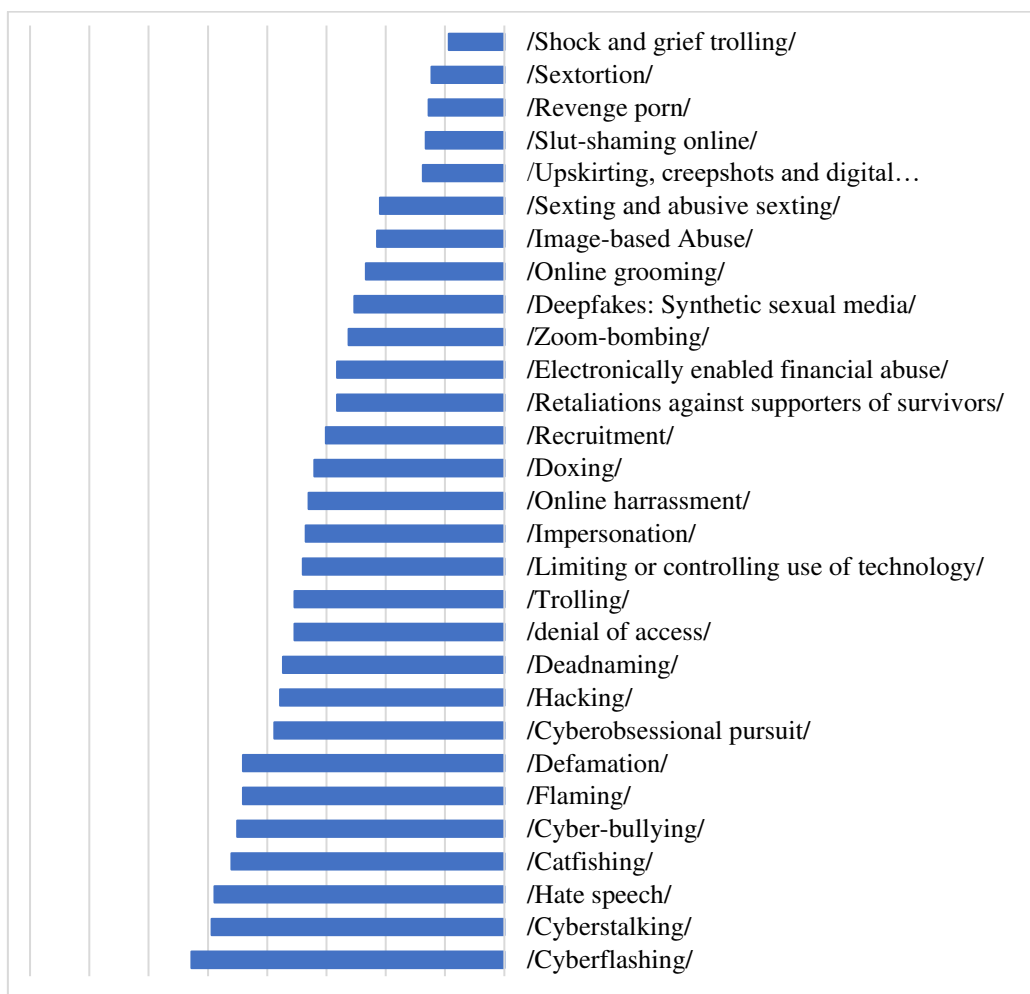
Судалгаанд нийт 388 оюутан хамрагдсан. Нийт судалгаанд хамрагдагчдын 152 буюу 39.2% эрэгтэй, 236 буюу 60.8% эмэгтэй оюутан байсан. Судалгаанд МУИС, АШУУИС, ШУТИС, МУБИС, СУИС, ХААИС, ХУИС, СЭЗИС, СИТИ сургуулийн 1-4 түвшний 17-26 насны оюутнууд хамрагдсан. 3-р хүснэгтээс статистик утгуудыг харна уу.

Table 3. Sample statistic

		Таны хүйс:	Таны нас	Таний суралцаж буй түвшин	Та аль сургуульд сурдаг вэ?
N	Valid	388	388	388	388
	Missing	0	0	0	0

Mean	1.6082	20.1546	2.8144	3.9304
Minimum	1.00	17.00	1.00	1.00
Maximum	2.00	26.00	5.00	9.00

29 төрлийн технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн хэлбэрийн дундаж утгыг гаргахад судалгаанд оролцогчдын 17% нь ямар нэг байдлаар хүчирхийлэлд өртсөн гэсэн статистик үзүүлэлт гарсан. Судалгааны үр дүнгээс харвал оюутан залуусын дунд хамгийн ихээр тохиолддог технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн хэлбэр нь садар самуун зураг, бичлэг илгээх үйлдэл /Cyberflashing/, цахим орчинд мөшгих үйлдэл /Cyberstalking/, бусдыг үзэн ядсан үг хэллэг бүхий бичвэр нийтлэх /Hate speech/, хуурмаг дүр эсгэж бусдыг мэхлэх, залилах үйлдэлд /Catfishing/, цахим дээрэлхэл /Cyber-bullying/, бусдын байр суурь, нэр хүндэд санаатайгаар халдах, гүтгэх үйлдэл /Flaming/, гүтгэлэг, бусдыг гүтгэх, бусдын талаар хуурамч мэдээлэл түгээх, хилсээр гүтгэх үйлдэл /Defamation/ гэсэн долоон үзүүлэлтэд хамгийн ихээр өртөж байгаа нь харагдаж байна. 2-р зургаас эрэмбэлэгдсэн байдлыг харна уу.

Fig. 2. Technology facilitated gender-based violence types, their number of occurrences.

Хамгийн ихээр өртөж буй 7 үзүүлэлтийг хувьд хүйсээр ялгаатай байгаа эсэхийг t-test хийж шалгаж үзэхэд садар самуун зураг, бичлэг илгээх үйлдэл /Cyberflashing/, цахим дээрэлхэл /Cyber-bullying/ - д хүйс хамаарахгүйгээр өртөж байгаа нь батлагдаж байгаа боловч цахим орчинд мөшгөх үйлдэл /Cyberstalking/, бусдыг үзэн ядсан үг хэллэг бүхий бичвэр нийтлэх /Hate speech/, хуурмаг дүр эсгэж бусдыг мэхлэх, залилах үйлдэлд /Catfishing/, бусдын байр суурь, нэр хүндэд санаатайгаар халдах, гүтгэх үйлдэл /Flaming/, гүтгэлэг, бусдыг гүтгэх, бусдын талаар хуурамч мэдээлэл түгээх, хилсээр гүтгэх үйлдэл /Defamation/ - д **эрэгтэй оюутнууд** илүү өртөж байгаа үр дүн гарсан. 4-р хүснэгтээс статистик тоон утгуудыг харна уу.

Table 4. t-test based on gender

Levene's Test for Equality of Variances				Group statistics		
		F	Sig.	Таны хүйс:		Mean
Cyber-bullying Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Equal variances assumed	3.312	0.070	Эрэгтэй	152	1.5066
	Equal variances not assumed			Эмэгтэй	236	1.4449
Catfishing Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Equal variances assumed	27.711	0.000	Эрэгтэй	152	<u>1.5395</u>
	Equal variances not assumed			Эмэгтэй	236	1.2966
Cyberflashing Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Equal variances assumed	2.171	0.141	Эрэгтэй	152	1.4868
	Equal variances not assumed			Эмэгтэй	236	1.4703
Hate speech Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Equal variances assumed	25.804	0.000	Эрэгтэй	152	<u>1.6842</u>
	Equal variances not assumed			Эмэгтэй	236	1.3814

Flaming Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Equal variances assumed	23.022	0.000	Эрэгтэй	152	<u>1.5263</u>
	Equal variances not assumed			Эмэгтэй	236	1.2754
Defamation Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Equal variances assumed	62.369	0.000	Эрэгтэй	152	<u>1.6645</u>
	Equal variances not assumed			Эмэгтэй	236	1.3136
Cyberstalking Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Equal variances assumed	13.806	0.000	Эрэгтэй	152	<u>1.5066</u>
	Equal variances not assumed			Эмэгтэй	236	1.3559

Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн хэлбэрүүдийн хамгийн ихээр тохиолдож буй долоон үзүүлэлтүүд **нас, суралцаж буй түвшнөөс үл хамааран** ялгаварлалгүйгээр тохиолдож буй нь oneway ANOVA шинжилгээгээр батлагдсан. Хэдий тийм боловч МУИС, ХААИС – н оюутнууд цахим орчинд мөшгөх үйлдэл /Cyberstalking/, гүтгэлэг, бусдыг гүтгэх, бусдын талаар хуурамч мэдээлэл түгээх, хилсээр гүтгэх үйлдэл /Defamation/ - д бусад сургуулийн оюутнуудаас түлхүү өртөх хандлагатай байгаа нь харагдсан. 5-р рүснэгтээс статистик тоон утгуудыг харна уу.

Table 5. Oneway ANOVA based on university

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Cyberstalking Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Between Groups	9.893	8	1.237	2.000	<u>0.045</u>
	Within Groups	234.300	379	0.618		
	Total	244.193	387			

Defamation Хэрвээ та өртөж байсан бол хир их давтамжтай тохиолдож байсан бэ?	Between Groups	12.136	8	1.517	2.319	<u>0.019</u>
	Within Groups	247.934	379	0.654		
	Total	260.070	387			

Хөдөөгийн оюутнууд олон тоогоор элсэн суралцдаг МУИС, ХААИС – н оюутнуудын хувьд гүтгэлэг, бусдыг гүтгэх, бусдын талаар хуурамч мэдээлэл түгээх, хилсээр гүтгэх үйлдэл /Defamation/ - д өртөх байдал бусад сургуулийн оюутнуудаас их байна. Харьцуулалтыг зураг 3-с харна уу.

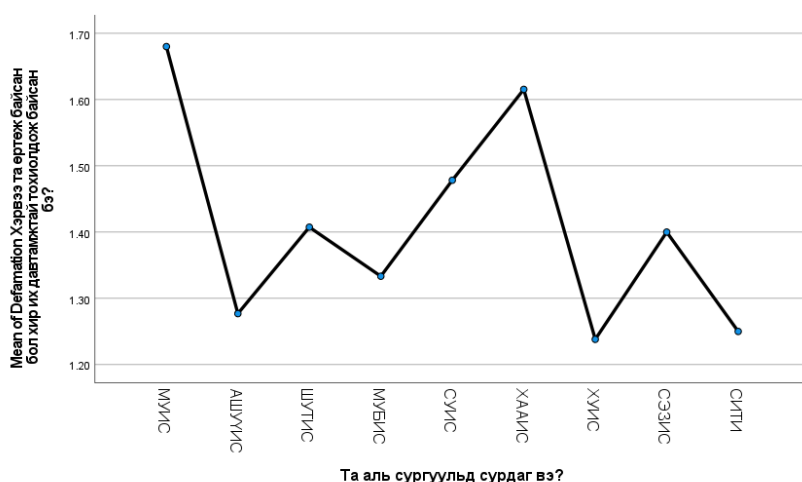

Fig.3. Defamation numbers among the selected University students.

Харин ХУИС, Сити их сургуулийн оюутнуудын хувьд гүтгэлэг, бусдыг гүтгэх, бусдын талаар хуурамч мэдээлэл түгээх, хилсээр гүтгэх үйлдэл /Defamation/ - д өртөх байдал хамгийн бага үзүүлэлттэй байна.

4. Дүгнэлт

Монгол Улсын оюутан залуусын дунд дараах **долоон төрлийн** технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл хамгийн ихээр тохиолдож байна.

1. садар самуун зураг, бичлэг илгээх үйлдэл /Cyberflashing/
2. цахим дээрэлхэл /Cyber-bullying/
3. цахим орчинд мөшгөх үйлдэл /Cyberstalking/
4. бусдыг үзэн ядсан үг хэллэг бүхий бичвэр нийтлэх /Hate speech/
5. хуурмаг дүр эсгэж бусдыг мэхлэх, залилах үйлдэлд /Catfishing/
6. бусдын байр суурь, нэр хүндэд санаатайгаар халдах, гүтгэх үйлдэл /Flaming/

7. гүтгэлэг, бусдыг гүтгэх, бусдын талаар хуурамч мэдээлэл түгээх, хилсээр гүтгэх үйлдэл /Defamation/

Судалгааны үр дүнгээс харвал “Дүрс дээр суурилсан бэлгийн хүчирхийлэл (IBSA), Хүйс болон/эсвэл бэлгийн чиг баримжаанд суурилсан дарамт, дээрэлхэл” түлхүү тохиолдсон байна. Яг одоогийн байдлаар бусад улс оронтой харьцуулбал эрүүгийн хэргийн шинжтэй технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл бага тохиолдож байгаа нь сайшаалтай байна.

Эрэгтэй, эмэгтэй оюутнуудын хувьд хүйсийн ялгаврлалгүйгээр садар самуун зураг, бичлэг илгээх үйлдэл /Cyberflashing/, цахим дээрэлхэл /Cyber-bullying/ - д өртөж байгаа нь батлагдсан.

Эрэгтэй оюутнууд эмэгтэй оюутнуудаас илүүтэйгээр цахим орчинд мөшгөх үйлдэл /Cyberstalking/, бусдыг үзэн ядсан үг хэллэг бүхий бичвэр нийтлэх /Hate speech/, хуурмаг дүр эсгэж бусдыг мэхлэх, залилах үйлдэлд /Catfishing/, бусдын байр суурь, нэр хүндэд санаатайгаар халдах, гүтгэх үйлдэл /Flaming/, гүтгэлэг, бусдыг гүтгэх, бусдын талаар хуурамч мэдээлэл түгээх, хилсээр гүтгэх үйлдэл /Defamation/ гэсэн жендэрийн хүчирхийлэлд өртөж байна. Энэхүү үр дүн нь нийгэмд түгсэн эмэгтэй хүмүүс л жендэрийн хүчирхийлэлд илүүтэй өртдөг гэдэг тогтсон хэвшмэл ойлголтын няцаасан үр дүнг харуулж байна. Судалгааны энэхүү үр дүн нь өөрчлөгдөн хувьсаж буй технологийн дэвшил, эдийн засаг, нийгэм соёлын нөлөө оюутан залуусын хүйсийн ялгаатай байдлыг ч өөрчилж буйг харуулж байна. Өмнөх үед эрэгтэй хүйсийн хүмүүс жендэрт суурилсан хүчирхийлэлд өртдөггүй, өртсөн ч бага байдаг байсан бол өнөө цаг үед эрэгтэй хүмүүс технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэлд илүүтэй өртөх болсон байна. Мөн эмэгтэй хүмүүс эрэгтэй хүмүүсээс илүүтэй түрэмгий, хүчирхийлэгч болон хувьсан өөрчлөгдсөн байх магадлалтай байна.

Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн хэлбэрүүдийн хамгийн ихээр тохиолдож буй долоон үзүүлэлтүүд оюутан залуусын **нас, суралцаж буй түвшнөөс үл хамааран** ялгаварлалгүйгээр тохиолдож байгаа эмпирик үр дүнгээс харагдаж байна. Өөрөөр хэлбэл оюутан залуусын хэнд ч технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл тохиолдох магадлалтай байна.

Хэдий тийм боловч төрийн өмчийн болон хувийн өмчийн сургуулиудын дунд ялгаатай байдал байна. Судалгаанд хамруулан авч үзсэн төрийн өмчийн зургаан сургуулийн дундаас **МУИС, ХААИС** хоёрт технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл бусад сургуультай харьцуулахад илүү их байгаа нь судалгааны үр дүнгээс харагдсан. МУИС – хамгийн өндөр үзүүлэлттэй байхад хувийн өмчийн ХУИС, “СИТИ” Их сургуулийн хувьд хамгийн бага үзүүлэлттэй гарсан байна. Энэхүү үр дүн нь хөдөө орон нутгаас олон оюутан ирж суралцдаг сургуулиудын хувьд ялгаатай байгаа нь анхаарал татаж байна. Судалгааны энэхүү үр дүнгээс харвал орон нутгийн оюутнууд цахим орчны соёл, технологийн хэрэглээг хотын оюутнуудтай харьцуулбал бага ойлгодог байх магадлалтай бөгөөд үүнээсээ үүдэн технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэлд өртөх хандлага илүүтэй байх боломжтой юм.

Санал, зөвлөмж

Нийгэмд түгсэн эмэгтэй хүмүүс л жендэрийн хүчирхийлэлд илүүтэй өртдөг гэдэг тогтсон хэвшмэл ойлголтыг эргэн харах шаардлагатай гэж үзэж байна. Мөн ерөнхий боловсролын сургуулиудын сурагчдын дунд гарч буй үе тэнгийн дээрэлхэлт, үг хэл амаар доромжлох, бие махбодод халдах үйлдлүүдийн дийлэнх хувийг эмэгтэй суралцагчид үйлдэж буйг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслүүд мэдээлсээр байгаа нь энэхүү судалгааны үр дүнд тулгуурлан цаашид хийх судалгааны ажлыг ерөнхий боловсролын сургуулиудын сурагчдын дунд хийж, эмпирик үр дүн гаргах шаардлагатай гэж үзэж байна.

Эдгээр түгээмэл хэрэглэгдсэн дүрс дээр суурилсан бэлгийн хүчирхийлэл (IBSA), Хүйс болон/эсвэл бэлгийн чиг баримжаанд суурилсан дарамт, дээрэлхэл нь үйлдэгчийг тодорхойлох боломжгүй нөхцөл байдалд түлхүү үйлдэгдэж байх магадлалтай бөгөөд цаашид хийгдэх судалгааны ажлууд технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийлэл үйлдэгдэж буй суваг, тусламж авах хүмүүс, хэн хамгийн ихээр хүчирхийлэл үйлддэг гэх мэт илүү нарийвчилсан үзүүлэлтүүдийг судлах шаардлагатай.

Техник, технологийн хөгжлийн үр дүнд шинэ тутам үүсэж буй эдгээр үзэгдлийг Монголын нөхцөл байдалд нарийвчлан судалж урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга замуудыг боловсруулж, олон нийтийн мэдлэг мэдээллийг нэмэгдүүлэх хэрэгцээ, шаардлага их байна.

НОМ ЗҮЙ

1. Хүний эрхийн үндэсний комисс. Технологи ашиглан үйлдэгдэж буй жендэрт суурилсан хүчирхийллийн нөхцөл байдал, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх нь хэлэлцүүлэг.
2. <https://moe.gov.mn/post/134647..> Дээд боловсролын 2023-2024 оны хичээлийн жилийн статистик. [Холбогдсон] 2024 оны 11 сарын 26
3. https://www2.1212.mn/tables.aspx?tbl_id=DT_NSO_1300_012V1&13999001_select_all=0&13999001SingleSelect=_t7_t2&SOUM_select_all=0&SOUMSingleSelect=_0&YearQ_select_all=0&YearQSingleSelect=_202403_202402_202401_202304&YearY_select_all=1&YearYSingleSelect=_1999& Интернет хэрэглэгч ба компьютерын тоо бүс, аймаг, нийслэлээр, жил, улирлаар. [Холбогдсон] 2024 оны 11 сарын 26
4. Powell, A and Henry, N. (2019). Technology- Facilitated Sexual Violence Victimization: Results from an online survey of australian adults. *Journal of interpersonal violence*, 34(17), 3637-3665.
5. Patel, U and Roesch, R. (2022) The prevalence of technology-facilitated sexual violence: a meta-analysis and systematic review. *Trauma, Violence, and Abuse*, 23(2), 428-443.
6. Karasavva, V., Swanek, J., Smadis, A., Forth, A. (2022). From myth to reality: sexual image abuse myth acceptance, the Dark Tetrad, and non- consensual intimate image dissemination proclivity. *Journal of sexual aggression*, 29(1), 51-67. <https://doi.org/10.1080/13552600.2022.2032430>
7. Powell, A., Scott, A. J., & Henry, N. (2020). Digital harassment and abuse: Experiences of sexuality and gender minority adults. *European Journal of Criminology*, 17(2), 199-223. <https://doi.org/10.1177/14773708187880068>.
8. Henry, N., & Powell, A. (2018). Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research. *Trauma, violence & abuse*, 19(2), 195–208. <https://doi.org/10.1177/15248380166501899>.
9. Gámez-Guadix, M., & Martínez-Bacaicoa, J. (2023). Technology-facilitated sexual violence: Typologies, prevalence, and associated variables. In C. R. Martin, V. R. Preedy, & V. B. Patel (Eds.), *Handbook of anger, aggression, and violence* (pp. 375–389). Springer Nature Switzerland AG. https://doi.org/10.1007/978-3-031-31547-3_20
10. Henry, N., & Powell, A. (2018). Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research. *Trauma, violence & abuse*, 19(2), 195–208. <https://doi.org/10.1177/1524838016650189>
11. UN Women. (2024). Technology Facilitated Gender-Based Violence: Developing a shared research agenda, UN.
12. Powell, A., & Henry, N. (2019). Technology-Facilitated Sexual Violence Victimization: Results From an Online Survey of Australian Adults. *Journal of interpersonal violence*, 34(17), 3637–3665. <https://doi.org/10.1177/0886260516672055>
13. Araújo, A. V. M. de ., Bonfim, C. V. do., Bushatsky, M., & Furtado, B. M. A. (2022). Technology-facilitated sexual violence: a review of virtual violence against women. *Research, Society and Development*, 11(2), e57811225757. <https://doi.org/10.33448/rsd-v11i2.25757>
14. Zagloul, N.M., Farghaly, R.M., ELKhatib, H. *et al.* (2022). Technology facilitated sexual violence: a comparative study between working and non-working females in Egypt before and during the COVID-19 pandemic. *Egypt J Forensic Sci* 12, 21. <https://doi.org/10.1186/s41935-022-00278-2>.

TECHNOLOGY-FACILITATED GENDER-BASED VIOLENCE: AN EXAMPLE OF GENDER DIFFERENCES AMONG STUDENTS

Chuluunbaatar Enkhbold^{1*}, Tsenden Tsetsejargal², Ishdorj Undrakh-Gerel³, Tsegmed Bilguunmaa⁴, Bombish Otgonbayar⁴, Od-Erdene Tsolmon⁴

¹*Business School, National University of Mongolia,*

²*School of Social Sciences, National University of Mongolia, Ulaanbaatar, Mongolia*

³*School of Humanities, CITI University, Ulaanbaatar, Mongolia*

⁴*Business School, CITI University, Ulaanbaatar, Mongolia*

*Email: chboogii@gmail.com, enkhbold_ch@num.edu.mn

*ORCID: 0000-0002-0218-7484

Received 26.11.2024

Revised 13.12.2024

Accepted 13.12.2024

Abstract

This study examines the situation of "Technology-Facilitated Gender-Based Violence" among university students in Mongolia. Findings indicate that 17% of participants have experienced at least one of 29 types of violence, with 7 types of technology-facilitated gender-based violence being more prevalent among students. The results reveal that male students are more likely to become victims compared to female students. The level of violence also varies depending on the ownership of institution.

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

THE COMPARATIVE STUDY OF PARENTING BEHAVIORS BETWEEN MONGOLIAN AND KOREAN MOTHERS

Badamsuren Budjav^{1,*} and Byung-Gee Bak²

¹ *East Asia Global Education Institute, Incheon Metropolitan City Office of Education, Incheon, Republic of Korea*

² *Graduate School of Education, Jeonbuk National University, Jeonju, Republic of Korea*

**Email: bayarmaatown@gmail.com,
ORCID: 0009-0005-0077-7180*

Received 27.06.2024.

Revised 10.12.2024

Accepted 12.12.2024

Abstract

This work presented a comparative study on the parenting behavior of Mongolian and Korean mothers. 259 Korean and 222 Mongolian mothers with preschoolers aged 4 to 5, participated in this study. Based on the collected data, the following studies were conducted to analyze the differences between the parenting behaviors of Mongolian and Korean mothers.

First, Cronbach's α was calculated for reliability verification according to the questions related to parenting behavior, and the subjects' general characteristics were identified by descriptive statistical analysis. Second, to analyze the average difference between countries, the gender of the child, and the mother employment interaction effect, an analysis of the difference between the two groups and an analysis of variance were performed. Multivariate analysis of variance (MANOVA) was performed to identify the variables that differentiate between countries. SPSS 26.0 was used for data analysis, and statistical significance was determined based on the significance level of 5%. This work's outcomes were compiled as follows:

Initially, the outcome of the comparison of mothers' parenting behavior in Mongolia and Korea, which correspond to the research question, were all confirmed. Comparing each sub-factor, Mongolia showed a high level in all sub-domains such as emotional expression, rule

application, action permission, and achievement stimulus. In both countries, the emotional expression was the highest, while the behavior permission was the lowest.

Second, there was no interaction effect based on the country and the child's gender. Comparing the two countries, Mongolian children showed a higher average overall than Korean children. However, in the case of autonomy, affection, and encouragement for achievements, the average value of Korean children was confirmed to be higher than those of Mongolian children.

Third, there was no interaction effect depending on the country and the mother's employment. Comparing the two countries, employed mothers in Mongolia had higher overall factors than those of Korean mothers. But in the case of the autonomy sub-factor, the average values of employed and unemployed Korean mothers were high. When comparing the employed and unemployed mothers in both countries, unemployed mothers in Mongolia showed higher values. On the other hand, the average value of working mothers in Korea was high, showing results consistent with previous studies.

Keywords: parenting behavior, Mongolian and Korean mothers, preschoolers, descriptive statistical analysis, multivariate analysis.

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

1. Introduction

Many factors related to parents influence human growth and development, with maternal factors being the most significant as they are the first ones a person experiences. From birth, children learn about themselves and the world through interaction with their mothers, forming the foundations of socialization and family.

Mongolia has a rich history of nomadic culture, and the transition from socialism to democracy in the 1990s brought significant changes, including shifts in family relationships. While Mongolia once operated under a communist-planned economy, it transitioned to a capitalist market economy, experiencing considerable social and economic turmoil during this period. Amid these societal changes, there has been confusion between traditional child-rearing practices and modern parenting approaches. The inability to adopt parenting behaviors suitable for the new era poses a significant challenge.

In Mongolia, from ancient times to the present, babies are breastfed immediately without being hospitalized after birth. Colostrum, or "ангир уураг" in Mongolian, is biologically active and differs from breast milk in its richness in substances like vitamins and minerals [1]. It has been traditionally said in Mongolia that parents should pay more attention to their children until they are five years old [2].

Child-rearing researchers emphasize the importance of understanding the culture of a country to comprehend parental behavior. Different parental behavior systems stem from the cultural backgrounds of each country. Parental behavior reflects the demands and influences of the culture in which parents belong and mirrors that group's value system, ultimately impacting children's social processes. Thus, understanding the culture to which parents belong is essential for studying parental behavior concerning child-rearing [3].

Previous research comparing the parenting attitudes of Korean and Mongolian parents [4, 5] and comparative studies of parents from Korea, Mongolia, and Vietnam [6] exist. Korean research includes studies by [7-11] that have conducted studies on parenting attitudes in adults, providing data comparing maternal child-rearing in Mongolia and Korea.

Comparative studies on the parenting attitudes of Korean and Chinese parents [12-16], comparative studies of parents from Korea, Mongolia, and Vietnam [17], studies on the parenting attitudes of parents from Vietnam and Korea [17], comparisons of parenting attitudes between Korean and Indonesian parents [18], studies on parenting attitudes between Korea and Canada [3], and comparisons of parenting attitudes between Korean and Japanese parents [19], have been conducted. However, no studies have yet been conducted comparing the parenting behaviors of Mongolian and Korean mothers. This study aims to help address the emerging issues related to mothers and child-rearing in rapidly changing Mongolian society by comparing the child-rearing practices of Mongolian and Korean mothers.

2. Theoretical background

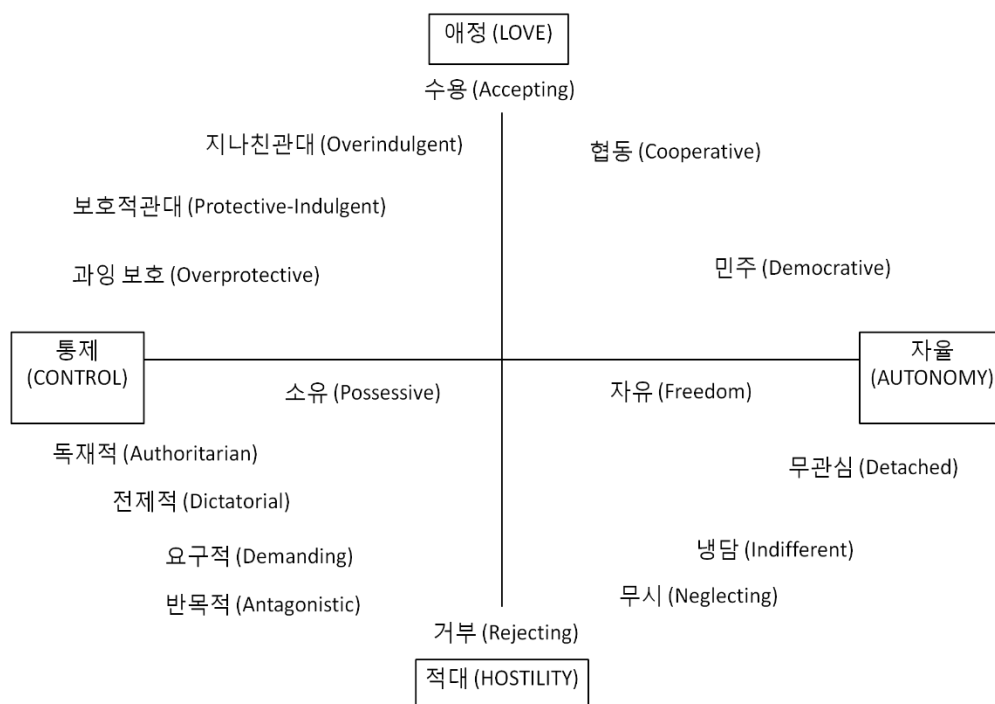

Parental parenting behavior refers to the ways parents interact with their children in the process of socializing them, often characterized as a teaching process guided by affection. Through parenting behavior, parents provide extensive and consistent stimuli to their children, playing a central role in shaping their personality, behavior, and values. Since these interactions persist from birth to adulthood, influencing the relationships children form throughout their lives, parenting behavior holds significant importance.

Baldwin [20] classified parenting behaviors into democratic, controlling, affectionate, and rejecting types based on family atmosphere. Schaefer [21], who recorded parenting behaviors over 30 years, presented a different model from [22]. The Parental Attitude Research Instrument (PARI), Schaefer proposed child behavior factors built on the classical two orthogonal dimensions of hostility-love and control-autonomy, based on factor analyses by psychological researchers. Schaefer's model investigated the correlations among various variables related to child-rearing, considering the closely related and opposing factors among these variables, and depicted their positions on a circular diagram.

Maccoby, Martin [23], who studied the qualitative characteristics of parent-child relationships, distinguished four types of parenting behaviors based on the dimensions of control-autonomy and affection-hostility: authoritarian, authoritative, permissive, and rejecting-neglecting. They added a fourth type, which lacks both affection and control, to [24], three types. This classification includes the authoritarian type where parents command and assert authority unilaterally, the authoritative type where parents hold appropriate authority while engaging in bidirectional communication with children, the permissive type where parents follow the children's desires and demands without asserting authority, and the rejecting-neglecting type where parents are indifferent and neglectful of their roles. Furthermore, they emphasized the harmony of demand and responsiveness over control and affection in desirable parenting behaviors.

Schaefer [21], proposed the following hypothetical model based on long-term studies of the parenting behaviors of normal parents (Figure 1).

Fig.1. Schaefer's hypothetical model of parenting attitudes.

Parental nurturing behaviors were classified into two axes: autonomy-control and love-hostility. The typical behavior patterns of children nurtured according to each type were described. Schaefer [21], results raised significant questions about the effects of parental nurturing behaviors. However, his theory has some limitations. Redd, Morris [25], noted that although scholars use slightly different terminology, his theory has been supported as a unilateral type in research conducted over the past few decades. In the study by [21, 26], the classification of nurturing behaviors was adjusted to fit domestic parental nurturing behaviors and categorized into two sub-factors: affection and rejection [21].

Scholar Baldwin classified nurturing behaviors into democratic, affectionate, authoritarian, and rejecting. In domestic studies, many scholars have based their classifications of nurturing behaviors on [21] theory. For example, [28] classified nurturing behaviors into two dimensions: affection-acceptance versus hostility-rejection and democracy-autonomy versus authority-control, predicting these dimensions would be helpful for children's personality development. O Sum Shim and Lee Jin Sun [29] classified them into four dimensions: affection-rejection, autonomy-control, rational-irrational, and achievement-nonachievement. O Gee Sun [30] included almost all dimensions classified by [22] and [21], categorizing nurturing behaviors into five types: rejection (active rejection, passive rejection), domination (expectant, strict), protection (inconsistent, interfering), submission (blind obedience, affectionate), and inconsistency (inconsistent, contradictory). Oh, Ki-sun's test, however, only dealt with negative aspects, including more items that might interest mothers despite being for couples, and it did not report reliability for each sub-factor.

Pak Ju Hye [31], divided parental nurturing behaviors into four sub-factors: overprotection-permissiveness, warmth-encouragement, limit-setting, and rejection-neglect. Warmth-encouragement nurturing behavior refers to positive nurturing behaviors such as acceptance, affectionate support, and praise and encouragement for autonomy. Limit-setting nurturing behavior refers to setting and enforcing rules in the child's daily life. Rational nurturing behavior was reported to vary in appropriateness and effectiveness depending on the child's developmental level; what is suitable and effective for infants and toddlers may not be for school-aged children [32],

In this nurturing behavior scale, affectionate nurturing behavior includes logical explanations to children, praise, rational discipline, and expressing affection. Rejecting nurturing behavior refers to immature nurturing behaviors where the mother does not show affection to the child and inflicts physical, verbal, and psychological punishment.

Focusing on various theories of parental nurturing behaviors, [21], classified the sub-factors of nurturing behavior based on his scale into affectionate-love-hostile, autonomy-neglect-control, permissiveness-rationality-rigidity, and achievement pressure-encouragement-achievement denigration. Neglect was included as a negative nurturing behavior that hinders a child's healthy development and is increasingly seen as part of child abuse in modern society, thereby necessitating more attention.

Additionally, in the parenting scale adapted to Korean culture, rational guidance or logical explanation was categorized as a sub-factor of nurturing behavior [33-36]. Concepts like effective discipline methods, rational guidance, logical explanation, and setting limits are often used in parental education contexts when parents are raising their children [37]. These terms were thus included under rational nurturing behavior.

The sub-variables of parental nurturing behaviors included positive aspects such as rational nurturing behavior and affectionate-autonomous nurturing behavior, and negative aspects such as controlling nurturing behavior, neglect-permissive nurturing behavior, and rejecting-hostile nurturing behavior. Based on these previous studies, this research is expected to help newly categorize the sub-variables of parental nurturing behaviors into affection, rejection, autonomy, control, achievement, and rational nurturing [38].

3. Research method

3.1. Measurement tools

In this study, the tools used to measure maternal parenting behavior include the "Maternal Parenting Behavior Scale" developed to assess the relationship between parenting behavior and children's emotional intelligence by [35], [39], and the test instrument developed by [33] to understand maternal parenting behavior in a manner suitable for Korean culture. Additionally, the study utilized the "Parental Parenting Behavior Scale" newly developed by [29] and "Parenting Behavior Scale" by [27].

3.2. Research subject

This study conducts a comparative analysis of parenting behavior in Mongolia and Korea. The study participants in Korea consist of 259 mothers of 4 and 5-year-old children attending kindergartens in North Jeolla province, as investigated in previous Korean research. In Mongolia, the study participants are 222 mothers of 3 to 5-year-old children attending kindergartens in Ulaanbaatar, using a translated questionnaire. The research focused on analyzing differences in parenting behaviors. The composition of the research subjects is as shown in Table 1.

Table 1. Frequency and proportion of background variables for Mongolian and Korean mothers.

		Mongolia		Korea	
		n	%	n	%
Mother's age	under 30s	100	45.0%	10	3.9%
	over 30s	122	55.0%	249	96.1%
Employment status	Employed	144	64.9%	155	59.8%
	Unemployed	49	22.1%	104	40.2%
Child gender	Male	115	51.8%	125	48.3%
	Female	107	48.2%	134	51.7%

In this study, the reliability coefficients (Cronbach's α) for Mongolia ranged from .668 to .904, while for Korea, they ranged from .741 to .929. The internal consistency index for each group is presented as shown in Table 2.

Table 2. Internal consistency coefficients for parenting behavior scales of Mongolian and Korean mothers

Factor	Subfactor	Question number	Cronbach's α	
			Mongolia	Korea
Emotional expression	Love	1,2,3,4	.668	.741
	Affection	5,6,7,8	.710	.860
	Hostility	9,10,11,12	.750	.760

Rule enforcement	Randomness	13,14,15,16	.725	.792
	Rationality	17,18,19,20	.712	.827
	Stubbornness	21,22,23,24	.870	.896
Behavior permission	Neglect	25,26,27,28	.837	.886
	Autonomy	29,30,31,32	.750	.744
	Control	33,34,35,36	.841	.848
Achievement stimulation	Achievement pressure	37,38,39,40	.904	.929
	Encouragement of achievement	41,42,43,44	.814	.902
	Disparagement of achievement	45,46,47,48	.787	.845

4. Results and Discussion

4.1. Comparison of Parenting Behavior between Mongolian and Korean Mothers

To identify national differences in maternal parenting behavior, specifically in the areas of emotional expression, rule enforcement, behavior permission, and achievement stimulation, Multivariate analysis of variance (MANOVA) was conducted. Differences in maternal parenting behavior between the two countries were observed overall (Wilks' $\lambda = .431, p < .000$). Since the results of the multivariate analysis were statistically significant, further analysis was conducted using t-tests, and specific details based on nationality are presented in Table 3.

Table 3. Analysis of inter-country differences in maternal parenting behavior averages.

Parenting behavior	Mongolia		Korea		t	p	η^2
	M	SD	M	SD			
Emotional expression	4.19	.416	3.43	.426	19.726	<.000	.448
Rule enforcement	3.67	.605	3.33	.463	7.084	<.000	.095
Behavior permission	3.47	.651	2.77	.400	14.365	<.000	.301
Achievement stimulation	3.63	.632	2.87	.485	14.732	<.000	.312

In Table 3, it is evident that there are significant differences in maternal parenting behavior between the two countries. In both countries, emotional expression exhibits the highest orientation, while behavior permission shows the lowest orientation. Moreover, for Korea, there

is a trend from emotional expression to rule enforcement, indicating an upward direction. Conversely, when examining this trend in Mongolia, it is apparent that the orientation is consistently descending from emotional expression to behavior permission.

4.2. Interaction Effects of Nationality and Employment Status on Maternal Parenting Behavior

To examine whether there is an interaction effect between nationality and maternal employment status, an analysis of variance (MANOVA) was conducted. Given that the statistical significance level is $p > .05$, it was assumed that there was no interaction effect. The results of the analysis of variance are presented in Table 4.

Table 4. Analysis results of the interaction effect between nationality and employment status on maternal parenting behavior.

Nationality	Mother's employment	Mongolia				Korea				$F_{\text{Country} \times \text{Employment}}$	p
		Employed		Unemployed		Employed		Unemployed			
		<i>m</i>	<i>sd</i>	<i>m</i>	<i>sd</i>	<i>m</i>	<i>sd</i>	<i>m</i>	<i>sd</i>		
Emotional expression	Love	4.33	.564	4.37	.561	2.92	.867	2.86	.824	.317	.574
	Affection	5.11	.541	5.21	.446	5.10	.636	5.04	.774	1.42	.234
	Hostility	3.15	.946	3.24	.902	2.33	.837	2.32	.834	.311	.577
Rule enforcement	Randomness	3.45	1.02	3.54	1.02	3.04	.928	2.78	.848	2.93	.087
	Rationality	4.79	.561	4.84	.611	4.47	.808	4.60	.769	.258	.612
	Stubbornness	2.73	1.17	2.69	1.14	2.57	.901	2.48	.838	.045	.833
Behavior permission	Neglect	2.34	1.12	2.33	.924	1.29	.564	1.17	.347	.430	.512
	Autonomy	4.27	.853	3.92	.915	4.37	.680	4.30	.827	2.77	.097
	Control	3.76	1.16	3.80	1.05	2.74	.995	2.73	.884	.069	.792
Achievement stimulation	Achievement pressure	2.35	1.23	2.16	.917	1.82	.938	1.73	.904	.241	.624
	Encouragement of achievement	4.86	.765	4.96	.692	4.77	.790	4.82	.778	.036	.849
	Disparagement of achievement	3.53	1.06	3.52	1.05	2.03	.863	1.99	.721	.027	.869

4.3. Interaction Effects of Nationality and Child Gender on Maternal Parenting Behavior

An analysis of variance (ANOVA) was conducted to determine whether there is an interaction effect between nationality and child gender. Given that the statistical significance level is $p >$

.05, it was assumed that there is no interaction effect. The results of the analysis of variance are presented in Table 5.

Table 5. Analysis results of the interaction effect between nationality and child gender on maternal parenting behavior.

Nationality	Gender	Mongolia				Korea				F _{Country × Employment}	p
		Male		Female		Male		Female			
		<i>m</i>	<i>sd</i>	<i>m</i>	<i>sd</i>	<i>m</i>	<i>sd</i>	<i>m</i>	<i>sd</i>		
Emotional expression	Love	4.27	.625	4.33	.572	2.90	.879	2.89	.824	.372	.542
	Affection	5.13	.544	4.99	.616	5.04	.746	5.11	.642	3.32	.069
	Hostility	3.22	.975	3.20	.864	2.26	.858	2.39	.810	.872	.351
Rule enforcement	Randomness	3.50	1.06	3.49	.966	2.85	.901	3.02	.903	1.05	.305
	Rationality	4.74	.584	4.71	.646	4.56	.851	4.49	.737	.071	.790
	Stubbornness	2.85	1.15	2.76	1.17	2.46	.841	2.60	.905	1.568	.211
Behavior permission	Neglect	2.43	1.07	2.50	1.15	1.25	.521	1.24	.463	.297	.586
	Autonomy	4.11	.843	4.20	.862	4.25	.782	4.43	.693	.482	.488
	Control	3.73	1.09	3.87	1.10	2.67	.959	2.80	.941	.004	.951
Achievement stimulation	Achievement pressure	2.40	1.22	2.50	1.22	1.74	.929	1.82	.920	.006	.937
	Encouragement of achievement	4.84	.764	4.77	.778	4.81	.826	4.84	.787	.398	.528
	Disparagement of achievement	3.60	1.05	3.67	1.06	1.92	.775	2.10	.830	.458	.499

5. Conclusions

The results revealed that Mongolian mothers displayed higher levels of parenting behaviors across various sub-domains, including emotional expression, rule application, action permission, and achievement stimulus, compared to their Korean counterparts. This contrasted with previous studies but was consistent with others that found no significant differences in parenting behaviors.

The study also explored the influence of the child's gender on parenting behaviors. While Mongolian children had higher overall average scores, Korean children scored higher in autonomy, affection, and encouragement for achievement. The analysis concluded that the child's gender did not significantly affect mothers' parenting behaviors.

Furthermore, the study examined the impact of the mother's employment status on parenting behaviors. Employed Mongolian mothers scored higher overall than Korean working mothers, with the latter scoring high in autonomy. Unemployed Mongolian mothers had the highest scores among both groups. These findings corroborated earlier research in this area.

In summary, this research highlights the differences and similarities in parenting behaviors between Mongolian and Korean mothers of preschoolers. It underscores the importance of considering factors like child age and gender in understanding maternal parenting behaviors.

REFERENCES

1. Namjil, T. (2006). Mongolian family pedagogy (Монгол гэр бүлийн сурган хүмүүжүүлэх зүй). Bit Press LLC, 247 pages, Ulaanbaatar, Mongolia (in Mongolian)
2. Ichinkhorloo, SH. (2012). How to raise your child? (Хүүхдээ хэрхэн хүмүүжүүлэх вэ?) Soyombo printing publisher. 135pages, Ulaanbaatar, Mongolia (in Mongolian)
3. Myung, Hae Kim (2006). Maternal parental beliefs, parenting attitude and children`s sense of social competence: A comparative study of Koreans residing in Korea and those residing in Canada. *Journal of Child Welfare and Development*. Vol.4 No.3 p. 1-23.
4. Byambasuren (2012). The comparison between Korean and Mongolian parents' child-rearing attitude perceived by elementary school students. Jeonbuk National University, Master's thesis.
5. Serdamba (2015). The comparison of child-rearing attitudes between Korean and Mongolian parents. Korea Nazarene University, Master's thesis.
6. Najon, Chon Myon Rib and Pak In Shil, (1999) Research on the Development of a Preschool Model. *Seoul education research & information institute*. 99-27). Seoul: Ministry of Education.
7. Hwang, Hyeon-jung (1997). Maternal Separation Anxiety according to the Parental Perception of Child Rearing and Sex Role. Unpublished master's thesis, Konkuk University, Seoul,
8. Kim, Youn Ju (2006). A Study about the recognition on parenting children among the unmarried youth people. Master's thesis, Chongshin University, Seoul.
9. Kim, Eunseol and Choi, Yoon Kyung, (2008) A Study on Korean Parents' Views on Child Rearing (2008-06). Seoul: Korea Institute of Child Care and Education.
10. Nansaldorj (2015). Basic research on the view on childbearing of Mongolian parents. Sookmyung Womend University, Master's thesis.
11. Bayandalai (2021) The Influence of Parenting Attitudes Perceived by Mongolian Adolescent on the Social Development. Shinhan University, Master's thesis.
12. Ren, Ran-Xin (2002). Comparative study of korean and YanBian korean-chinese mother's parental satisfaction and child-rearing practices. Inha University, Master's thesis.
13. Li, Feng-Yue (2002). Comparative Analysis on the Rearing Attitudes of Korean and Chinese Mothers : centered on Yanbian and Jeju. Jeju University, Master's thesis.
14. Zhang Jing (2009). A Comparative study of the Child-rearing Attitudes among Korean and Chinese Mothers with One Child. Woosuk University, Master's thesis.
15. Yan, Jin (2013). Comparison between Korean and Chinese Mother's Education View and Child-Rearing Attitude. Chung Ang University , Master's thesis.
16. Zhuo, Qing Hua (2020). A Comparative Study on the Emotional Intelligence of Preschoolers According to the Parenting Attitudes of Korean and Chinese Mothers. Woosuk University, Master's thesis.
17. Lee, Jin Hee and Shin , In-Sook (2007). A Cross-Cultural Study on Parenting Attitudes of

- Vietnamese and Korea Parent. *The Korean Journal of Child Education*.
18. Kim Nam-sook and Kim Mi-kyung (2011). A Comparative Study of Parents Attitude. Young Child Temperament, Peer Competence between Korean and Indonesian. *Korean Journal of Comparative Education* Vol.21 No 5, p149-170.
  19. Choi, Soon-Ja (2006). The relationship of the rearing attitudes of parents and the sociomorality of children -A comparative study of Korea and Japan.
  20. Baldwin, A. L. (1955). Behavior and development in childhood. *Dryden Press*.
  21. Schaefer, E. S. (1959). A circumplex model for maternal behavior. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59 (2), 226–235.
  22. Symonds, P. M. (1949). Education and psychotherapy. *Journal of Educational Psychology*, 40 (1), 1–32.
  23. Maccoby, E. E., & Martin, J. (1983). Socialization in the context of the family: Parent child interaction. In E. M. Hetherington (Ed.), P. H. Mussen (Series Ed.), *Handbook of child psychology: Socialization, personality, and social development* (vol. 4, pp. 1-101). New York: Wiley.
  24. Baumrind, D. (1967). Child-care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75 (1), 43–88.
  25. Redd, W. H., Morris, E. K., Martin, J. A. (1975). Effects of positive and negative adult-child interactions on children's social preference. *Journal of Experimental Child Psychology*, 19 (1) 153-164.
  21. Schaefer, E. S. (1959). A circumplex model for maternal behavior. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59 (2), 226–235.
  26. Sook Lee and Seong Yeon Park (1988). Korean parents' child rearing attitudes perceived by their children: The influence of demographic variables). *Korean Journal of Child Studies*, 9 (2): 61-94.
  27. Ku Hyan Hua (2012). The Relation between Caregivers' Parenting and Infants' Emotional Intelligence. Jeonbuk National University, Master's thesis.
  28. Han, Jun hey (1980). 1980.12. HER(Human Ecology Research) 18권 4호 115-119(5pages).
  29. Oh, Seong-shim and Lee, Jong-seong (1982). The Relationship Between Children's Perception of Parenting Styles and Their Affective Characteristics. *Research Note*. 11 (1), 1-15.
  30. Ogi Seon (1965). Guidelines for the Parent-Child Relationship Diagnostic Test.
  31. Ju, Hee Park (2011). Childrens peer competence: Relationships of Maternal parenting goals, parenting behaviors, and management strategies. *Korean Association of Child Studies*, 22(4), p1-15.
  32. Kim, Eun Young (2005). The Path Analysis of the Relation shipof Maternal ParentingStress, Parenting Efficacy, and Dysfuctional Discipline Practiceto Child's Adjustment Problems. Ewha Womans University Master's thesis.
  33. Sook Lee (1991). A Study on the Validation of the (Korean Maternal Behavior Inventory. *Korean Home Economic Association*, 29(1), p.189-201
  34. Kye Ok Hong and Ock Boon Chung (1995). Relationships between Patterns of Attachment, Temperament, and Their Mothers' Parenting Behavior among Kindergarten Children. *Korean Journal of Child Studies*,16 (1) 99-112.
  35. Myo Yeon Huh (2004). A Study for the Development and Validation of an Inventory for Parenting Behavior Perceived by Adolescents. *The Korea Journal of Youth Counseling*, 12 (2), p.170-189.
  36. Sun, Hee Lee, Hyun, Sim Doh (2014). The Development and Validation of a Parenting Behavior Scale for Parents of Early School-Age Children. *Korean Journal of Child Studies*, 35, (6), p.111-133.

37. Popkin, B.M. (2015) Nutrition Transition and the Global Diabetes Epidemic. *Current Diabetes Reports*, 15 (9) 64.
38. Jong, Tae Sug (2018). A Meta-Analysis of Factors Related to Parenting Behavior). Chungbuk National University, Doctor's thesis.
39. Kye, Ok Hong and Ock, Boon Chung (1995). Relationships between Patterns of Attachment, Temperament, and Their Mothers' Parenting Behavior among Kindergarten Children. *Korean Journal of Child Studies* 1995;16(1): p.

UNDERSTANDING DETERMINANTS AND CHALLENGES IN RESPONSIBLE TOURISM: A MIXED-METHODS STUDY FOR SUSTAINABLE GROWTH

Jargalmaa Gombo-Ochir
CITI University, Ulaanbaatar, Mongolia

Email: jargalmaa.gombo-ochir@citi.edu.mn
ORCID: 0009-0006-1423-7051

Received 26.10.2024

Revised 06.12.2024

Accepted 13.12.2024

Abstract

As global tourism continues to expand, the importance of responsible tourist behavior in achieving sustainable development goals has become increasingly urgent. This study examines the key determinants and barriers to responsible tourist behavior, utilizing data from a cross-sectional survey of 1,500 international tourists and 35 in-depth interviews conducted across multiple countries. The findings demonstrate that **environmental awareness**, **cultural respect**, and **digital media engagement** are significant motivators for sustainable behaviors. However, **financial constraints** and **informational gaps** are key barriers preventing widespread adoption. Statistical analyses reveal a strong correlation between **education**, **income**, and the likelihood of engaging in responsible tourism practices. Based on these insights, the study offers targeted recommendations for policymakers and industry stakeholders to promote responsible tourism practices, enhance public awareness, and address barriers to adoption. These strategies aim to align tourism behaviors with long-term sustainability goals, fostering a tourism industry that supports both economic growth and environmental preservation.

Keywords: Responsible Tourism, Sustainable Growth, Tourism Determinants, Tourism Challenges, Sustainable Tourism Practices, Mixed-Methods Study, Tourism Stakeholders, Environmental Sustainability, Community Involvement, Economic Impact, Cultural Preservation, Tourism Development, Policy Implementation, Ethical Tourism, Tourist Behaviour, Global Tourism Trends

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

1. Introduction

Tourism's Role in Sustainability. Tourism is one of the fastest-growing industries globally, contributing significantly to economic development. However, this growth comes with challenges such as environmental degradation, cultural erosion, and social inequities in host destinations. Sustainable tourism practices have emerged as critical solutions to counter these challenges, emphasizing the balance between economic growth and the preservation of cultural and natural resources.

Within this context, *responsible tourism*—defined as tourism that minimizes harm to the environment and local communities while maximizing benefits—has gained attention. According to Goodwin, responsible tourism “*creates better places for people to live in and to visit,*” underscoring the need for tourists, industry stakeholders, and governments to adopt practices that ensure long-term sustainability [1].

Research Objectives. This study aims to explore the behavioral patterns, motivators, and barriers influencing responsible tourist behavior. The research questions addressed include:

1. What are the primary motivators driving tourists to adopt responsible behaviors?
2. What barriers hinder the adoption of responsible practices across demographic groups?
3. How can various stakeholders, including policymakers and industry leaders, effectively encourage responsible tourism?

By integrating both theoretical and empirical perspectives, this study contributes to the broader understanding of sustainable tourism and offers actionable insights for fostering responsible tourist behavior globally.

2. Literature Review

Research on responsible tourism provides a theoretical foundation for understanding the factors influencing sustainable tourist behaviors. Goodwin defines responsible tourism as a practice that benefits both host communities and tourists, advocating for actions that reduce environmental, social, and cultural harm [1].

Weaver [2] and Dolnicar and Leisch [3] emphasize three key factors shaping tourist behavior:

1. **Awareness:** Education and knowledge about sustainability encourage responsible practices.
2. **Affordability:** Cost-effective eco-friendly options make sustainable choices more accessible.
3. **Accessibility:** Providing clear and reliable information on sustainable practices influences tourist decision-making.

Recent studies highlight the transformative role of digital media in promoting sustainability. According to Miller et al., platforms such as Instagram, YouTube, and travel blogs have

amplified awareness about eco-friendly practices, particularly among younger travellers [4]. Digital media increases the visibility of sustainable options and inspires behavioral change through engaging content and peer influence.

This study builds on these insights, combining quantitative and qualitative analyses to provide a comprehensive understanding of the motivations and barriers shaping responsible tourism across diverse demographic groups.

1. Methodology

2. 3.1 Study Design

A mixed-methods approach was adopted to explore the motivations, challenges, and behavioral patterns of responsible tourism.

Quantitative Analysis

- **Sample Size:** 1,500 international tourists.
- **Geographical Scope:** Surveys conducted between 2022 and 2023 across Australia (Sydney, Melbourne), Indonesia (Bali, Jakarta), and Europe (Paris, Rome).
- **Survey Design:** A 20-question survey assessed demographic variables, sustainable behaviors, and motivators using a 5-point Likert scale.

Qualitative Analysis

- **Interviews:** 35 in-depth interviews conducted between 2022 and 2023, with participants representing varied demographics and cultural backgrounds.
- **Thematic Focus:** Key themes included motivations (e.g., environmental concern, cultural respect) and barriers (e.g., cost, accessibility).

3.2 Data Analysis

- **Quantitative Tools:** SPSS software was used for regression analysis and chi-square tests to identify correlations between demographic factors and responsible behaviors.
- **Qualitative Tools:** NVivo was employed for thematic coding of interview transcripts to uncover recurring patterns.

4. Results

4.1 Motivators for Responsible Tourism

1. **Environmental Awareness:**
  - 85% of respondents reported that environmental impact significantly influences their travel decisions.
  - Example: 78% avoid single-use plastics during travel.
2. **Cultural Respect:**

- 70% expressed a strong desire to engage with local cultures and traditions.
- 3. **Digital Engagement:**
  - 68% of younger travellers (18–34) cited social media as their primary source of information on sustainable travel practices.

4.2 Barriers to Responsible Tourism

1. **Cost Constraints:**
  - 60% identified affordability as a major barrier.
  - Example: Eco-friendly accommodations are often priced higher than standard options.
2. **Informational Gaps:**
  - 58% reported difficulty accessing clear and reliable information about sustainable practices.
3. **Perceived Inconvenience:**
  - 45% believed responsible practices require additional effort, such as using public transportation.

4.3 Statistical Findings

- Regression analysis revealed a positive correlation between education level and responsible behaviors ($p < 0.01$).
- Younger tourists (aged 18–34) were 40% more likely to adopt sustainable practices influenced by social media campaigns.

5. Discussion

5.1. Reflecting on Responsible Tourism and Tourist Behavior

The findings of this study underline the necessity of addressing the interplay between environmental awareness, cultural respect, and digital engagement in promoting responsible tourism. Tourists increasingly recognize the tangible impact of their choices on ecosystems and local communities, but cost constraints and informational gaps hinder adoption rates. This duality reflects broader systemic challenges in embedding responsible tourism as a standard practice.

The observed motivators highlight that many travelers exhibit a growing interest in engaging meaningfully with local traditions and supporting biodiversity conservation efforts. For example, younger demographics are particularly influenced by social media campaigns and digital tools, which serve as primary channels for raising awareness and influencing behavior. However, these channels also require accurate, visually appealing, and accessible content to guide responsible decision-making effectively.

Conversely, the barriers identified emphasize a persistent gap between intention and action. Higher costs of eco-friendly options and a lack of reliable information often dissuade tourists

from making sustainable choices. The absence of clear, trustworthy certification systems further compounds this issue, raising concerns over "greenwashing," where sustainability claims are made without substantive practices.

5.2. Connecting the Results to Broader Trends

The results align with global trends in sustainable tourism, particularly the increasing demand for transparency in eco-certification processes and accessible digital platforms that empower tourists to make informed choices. Additionally, the role of community-driven initiatives in fostering cultural preservation and equitable revenue distribution is emphasized as a critical area for future development. These alignments reveal potential pathways for bridging the gap between awareness and action.

The discussion also brings to light the psychological and economic dimensions of tourist behavior. While cost constraints remain a significant barrier, tourists who understand the long-term benefits of responsible tourism—both for the environment and the socio-economic fabric of destinations—are more likely to adopt such practices. This observation underscores the importance of fostering awareness through both educational initiatives and visible, relatable examples.

6. Conclusion

Responsible tourism is not just a complementary element of sustainable development—it is the cornerstone of ensuring that tourism evolves in a manner that respects both the environment and the socio-economic structures of host communities. As the global tourism industry continues to grow, it faces increasing challenges related to climate change, resource depletion, cultural homogenization, and socio-economic inequalities. This study highlights that fostering responsible tourist behaviour can significantly mitigate these impacts while creating long-term benefits for destinations and travellers alike.

REFERENCES

1. Goodwin, H. (2011). *Responsible Tourism: Concepts, Theory and Practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203835787>
2. Weaver, D. B. (2005). *Comprehensive and minimalist dimensions of ecotourism: Defining and distinguishing a truly sustainable form of tourism*. *Annals of Tourism Research*, **32**(2), 439–455. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2004.08.005>
3. Dolnicar, S., & Leisch, F. (2008). *An investigation of tourists' environmental behavior and perceptions of responsibility*. *Journal of Sustainable Tourism*, **16**(3), 252–267. <https://doi.org/10.2167/jost628.0>
4. Miller, G., Rathouse, K., Scarles, C., Holmes, K., & Tribe, J. (2015). *Public understanding of sustainable tourism*. *Annals of Tourism Research*, **44**, 150–172. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2013.08.005>

Appendix

Key Findings

1. Motivators for Responsible Behaviour:

- **Environmental Awareness:** Tourists are more inclined to adopt sustainable practices when they recognize the tangible impact of their choices on ecosystems and biodiversity.
- **Cultural Respect:** Genuine interest in engaging with and preserving local traditions is a significant driver for many tourists, particularly in heritage destinations.
- **Digital Engagement:** Social media and online platforms play a vital role in shaping responsible behaviours, particularly among younger demographics.

2. Barriers to Adoption:

- **Cost Constraints:** The higher expense of eco-friendly options often discourages widespread adoption.
- **Informational Gaps:** A lack of clear, accessible, and reliable information about sustainable practices and options continues to hinder tourists from making informed decisions.

Recommendations for Stakeholders

1. Addressing Key Barriers

- **Education:** Policymakers and industry leaders must prioritize large-scale educational campaigns that illustrate the benefits of responsible tourism to tourists, businesses, and local communities. This can include community workshops, school-based programs, and online modules designed to spread awareness.
- **Affordability:** Governments and private sector players should work together to make sustainable options more cost-competitive by subsidizing eco-friendly businesses and offering incentives for tourists who choose sustainable services.
- **Transparency:** Creating a globally recognized certification system for eco-friendly businesses can build trust and help tourists easily identify sustainable options.

2. Collaborative Efforts for Industry Transformation

- **Public-Private Partnerships:** Governments and private enterprises must collaborate to invest in green infrastructure, such as renewable energy installations, efficient waste management systems, and eco-friendly transportation networks.
- **Community Involvement:** Empowering local communities to actively participate in tourism development ensures that economic benefits are equitably distributed while safeguarding cultural and environmental assets.

3. Harnessing Digital Technologies

- **Digital Media Campaigns:** Social media platforms and apps should be leveraged to showcase success stories of responsible tourism. These platforms can also act as tools for educating travelers about eco-friendly choices and tracking their carbon footprints.
- **Data-Driven Strategies:** Using big data analytics, tourism organizations can better understand tourist preferences and behaviors, enabling them to design targeted campaigns that promote sustainability.

Broader Implications

Economic Impacts: Responsible tourism not only benefits the environment but also has the potential to revitalize local economies by creating demand for locally sourced goods and services. By aligning economic incentives with sustainable practices, stakeholders can foster both growth and resilience in the tourism sector.

Environmental Impacts: Encouraging practices such as minimizing waste, conserving natural resources, and reducing carbon emissions can significantly alleviate the environmental footprint of global tourism. These efforts are essential in mitigating climate change and preserving biodiversity for future generations.

Cultural Impacts: Promoting cultural respect and preservation ensures that tourism contributes to the safeguarding of intangible heritage, such as traditions, languages, and crafts, rather than eroding them.

Future Directions

1. **Region-Specific Analysis:** Future research should delve deeper into region-specific motivators and barriers to understand the unique challenges and opportunities for responsible tourism in different geographic and cultural contexts. For instance, the needs of developing countries may differ significantly from those of developed nations in implementing sustainable tourism practices.
2. **Evaluating Policy Effectiveness:** Longitudinal studies should be conducted to assess the impact of government policies, financial incentives, and educational campaigns on tourist behavior over time. This can help refine strategies and provide empirical evidence for best practices.
3. **Technology Integration:** Investigating how emerging technologies, such as artificial intelligence and blockchain, can further enhance transparency and accessibility in sustainable tourism. For example, blockchain could be used to verify eco-certifications, while AI could personalize sustainable travel recommendations.
4. **Stakeholder Dynamics:** Research should also focus on the interplay between various stakeholders—governments, businesses, NGOs, and tourists—to identify how collaborative frameworks can achieve systemic change.

5. **Behavioral Insights:** Exploring the psychological and social factors that influence tourist decision-making can provide deeper insights into how to nudge individuals toward sustainable choices.

Concluding Remarks

Responsible tourism is both a necessity and an opportunity for the global tourism industry. By addressing barriers and leveraging motivators, the tourism sector can evolve into a sustainable and inclusive model that benefits all stakeholders—travellers, businesses, governments, and host communities. However, this transformation requires a unified approach: one that integrates education, affordability, collaboration, and technology to create an ecosystem where sustainability is not a choice but a default standard.

The findings of this study provide a strong foundation for informed action and future research, paving the way for a tourism industry that truly aligns with global sustainable development goals. By fostering responsible behaviors now, the industry can secure its future while safeguarding the planet and its cultural heritage for generations to come.

СУВИЛГААНЫ ТАВАН ШАТЛАЛТ ТУСЛАМЖИЙГ ГЭРИЙН НӨХЦӨЛД ҮЗҮҮЛЖ БАЙГАА ТҮҮХ, ТЭМДЭГЛЭЛИЙН ХӨТЛӨЛТӨД ХИЙСЭН ШИНЖИЛГЭЭ

Гончигийн Бор

*Гоо сайхны ухааны сургуулийн Сувилахуйн тэнхим, “СИТИ” Их сургууль,
Улаанбаатар, Монгол Улс*

*Э-мэйл: gonchigbor71@gmail.com
ORCID:0009-0008-7681-1893*

Хүлээн авсан 2024.11.18

Засварласан 2024.11.28

Хэвлэлтэд 2024.12.02

Хураангуй

Сувилгааны таван шатлалт тусламжийг гэрийн нөхцөлд үзүүлдэг сувилагчдын хөтөлдөг бичиг баримт нь сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний чанарт хэрхэн нөлөөлж буйг энэхүү судалгааны ажлаар судлах зорилго тавьсан.

Сувилахуйн таван шатлалт тусламж нь сувилагч ажлаа зөв, оновчтой зохион байгуулахад чиглэсэн тодорхой дэс дараалалтай, хоорондоо уялдаа холбоо бүхий тасралтгүй үргэлжлэх үйл ажиллагаа бөгөөд сувилахуйн тусламж өндөр хөгжсөн орнуудад сувилагчийн ажилдаа баримталдаг гол зарчим байдаг. Энэ нь үйлчлүүлэгчийн биеийн байдлыг цогцоор нь үнэлэх, оношлох, төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, дүгнэж, үр дүнг тооцох үйл явц юм.

Судалгааны хүрээнд Улаанбаатар хотын 6 дүүргийн 10 өрхийн эмнэлэгт ажилладаг 55 сувилагчийн 225 үйлчлүүлэгчид үзүүлсэн сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний тэмдэглэлд дүн шинжилгээ хийсэн бөгөөд судалгаанд хамрагдагсдын 80.5% нь сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалт тусламжийн дагуу тэмдэглэл хөтөлсөн бол 19.5% нь тэмдэглэл огт хөтлөөгүй байлаа.

Сувилагчид гэрээр үзүүлэх сувилахуйн таван шатлалт тусламж, үйлчилгээг сайн үзүүлж байгаа боловч ажлын ачаалал, нэг сувилагчид ноогдох үйлчлүүлэгчийн тоо их учраас сувилгааны түүх, анхан шатны бичиг баримтыг бүрэн гүйцэд хөтөлдөггүй нь тусламж, үйлчилгээний чанарт сөргөөр нөлөөлж байна. Сувилахуйн таван шатлалт тусламж,

үйлчилгээг гэрээр үзүүлэхдээ тэмдэглэл байнга хөтөлж байх ёстой бөгөөд үр дүнг тооцон, дүн шинжилгээ хийх арга, аргачлал, хялбараар хийх зөвлөмж боловсруулж, тасралгүй сургалтад хамруулах шаардлагатай байна.

Түлхүүр үг: Сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалт тусламж, гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ, гэрийн эргэлт, өрхийн сувилагч

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)

1. Удиртгал

Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын тооцоолсноор халдварт бус өвчин дэлхийн хүн амын өвчлөлийн 43%, нас баралтын шалтгааны 60%-ийг тус тус эзэлж байгаа бөгөөд 2022 оноос өвчлөлийн 60%, нас баралтын шалтгааны 73% хувьд хүрэх магадлалтай хэмээн мэдэгдсэн [1]. Халдварт бус өвчлөлийн тоо нэмэгдэж байгаа нь гэрийн нөхцөлд эмчилж, асрах, сувилах шаардлагыг өндөрсгөхийн зэрэгцээ эмчилгээ болон бүртгэлд тавих хяналтыг сайжруулах шаардлагыг нэмэгдүүлж байна. Сувилахуйн судлаач, эрдэмтэн Ида Жейн Орландо (Ida Jean Orlando) 1958 онд анх өөрийн ажил, амьдралын туршлага дээр тулгуурлан сувилахуйн таван шатлалт тусламжийг зохиожээ [2]. Үүнд:

1. Үнэлэх-үйлчлүүлэгчийн эрүүл мэндийн талаарх мэдээлэл цуглуулах (асуумж, ажиглалт, бодит үзлэг хийх);
2. Оношлох-үнэлгээний үндсэн дээр илэрч буй асуудлыг тодорхойлох, илрүүлэх;
3. Төлөвлөх-зорилгод хүрэх төлөвлөгөө боловсруулах;
4. Хэрэгжүүлэх-төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх, сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх;
5. Дүгнэх-хийсэн сувилгааны үр дүнг тооцох, дахин үнэлэх.

Эрдэмтэн Ида Орландогийн зохиосон энэхүү арга зүй одоо ч дэлхий дахинд өргөнөөр хэрэглэгдэж байна. Сувилахуйн таван шатлалт тусламж гэдэг нь үйлчлүүлэгчийн биеийн байдлыг цогцоор нь үнэлэх, оношлох, төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, дүгнэж, үр дүнг тооцох үйл явц бөгөөд сувилахуйн үр нөлөөг дээшлүүлэхэд зайлшгүй шаардлагатай юм.

Монгол Улсад 10.000 хүнд их эмч 31.4 хувь, сувилагч 36.9 хувь ногдож байгаа нь хүн амд ноогдох сувилагчийн тоогоор дэлхийн дунджаас доогуур түвшинд байна. Эмч, сувилагчийн харьцаа олон улсад 1:3, Монгол Улсад 1:1.2, Улаанбаатар хотод 1:09, аймгийн түвшинд 1:1.5 байгаа нь олон улсын түвшинтэй харьцуулахад сувилагчийн тоо бага бөгөөд нөгөө талаас эмчийн тоо өндөр байна.

Гэрээр үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний хэрэгцээ дэлхийн улс орнуудад жилээс жилд өсөн нэмэгдэж байна. Гэрээр үзүүлэх сувилахуйн тусламж нь тухайн үйлчлүүлэгч болон түүний ойр тойрны хүмүүсийн хяналтад хийгддэг бөгөөд архаг хүнд өвчтэй, нярай, тусгай хэрэгцээт иргэд өөрийн дассан орчинд хүссэн үйлчилгээгээ авч байгаагаараа давуу талтай байдаг. Сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ өндөр хөгжсөн улс орнуудад сувилагчдын хөтөлдөг бичиг баримтыг ажлынх нь чухал хэсгийн нэг гэж үздэг бөгөөд нотолгоонд суурилсан шинжлэх ухааны үндэслэлтэй судалгаа, шинжилгээний ажил хийхэд ашигладаг.

Иймд гэрээр үзүүлэх сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалт тусламжийг үр дүнтэй, хүртээмжтэй, чанартай үзүүлэхийн зэрэгцээ цаашид тэмдэглэл хөтөлж, үр дүнгээ тооцдог болох шаардлагатай байна. Энэ чиглэлээр манай улсад дараах эрх зүйн актууд батлагдан мөрдөгдөж байна. Үүнд:

- 2017 онд Эрүүл мэндийн сайдын А/41 дүгээр тушаалаар баталсан “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх журам”-ын 2, 3-р хавсралт” [3];

- 2013 онд Эрүүл мэндийн сайдын 450 дугаар тушаалаар баталсан “Сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний анхан шатны маягтыг сувилагч хөтлөх “Сувилгааны түүх” сувилгааны үйл ажиллагааны 5 шатлалт тусламж үзүүлэх маягт [4];
- 2015 онд Эрүүл мэндийн сайдын 497 дугаар тушаалаар баталсан “Сувилахуйн тусламж, үйлчилгээнд үйл ажиллагааны 5 шатлалтыг хэрэгжүүлэх журам” [5];
- 2019 онд Эрүүл мэндийн сайдын 611 дүгээр тушаалаар баталсан “Эрүүл мэндийн салбарын анхан шатны маягт хөтлөх журам [6];
- 2013 онд Эрүүл мэндийн сайдын 472 дугаар тушаалаар баталсан “Гэрээр үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний удирдамж” [7].

Үүнээс гадна Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Сувилахуйн сургууль 2019 онд “Сувилахуйн ухааны товч тайлбар толь” [8] хэвлэн гаргасан бөгөөд энэ чиглэлийн үндсэн ойлголт, шаардлагатай арга хэмжээний талаар уг толь бичигт дурдсан байна. Энэхүү батлагдсан дүрэм, журмыг хэрхэн мөрдөж байгааг сайтар хянан нягталж, үнэлэлт, дүгнэлт өгч байх нь гэрийн нөхцөлд үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний үр нөлөөг сайжруулахад чухал ач холбогдолтой юм.

2. Судалгааны хэрэглэгдэхүүн, арга зүй

Судалгааг хийхэд дескриптив загварыг ашигласан. Мөн Улаанбаатар хотын 6 дүүргийн 10 өрхийн эмнэлэгт ажилладаг 55 сувилагчийн гэрийн нөхцөлд 225 өвчтөнд сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлсэн тэмдэглэлийг хамруулсан бөгөөд Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/41 дүгээр тушаалаар баталсан “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх журам”-ын 2, 3 дугаар хавсралтын [5] дагуу хөтөлсөн эсэхэд дүн шинжилгээ хийв. Түүнчлэн чанарын судалгаанд хэрэглэдэг баримт бичиг, бүлгийн ярилцлага хийх аргыг ашиглав. Гэрээр сувилгаа хийсэн 20 сувилагчийн дунд Фокус бүлгийн ярилцлага хийв.

3. Үр дүн, хэлэлцүүлэг

Батлагдсан журмын [5] дагуу сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалт тусламжийн дагуу тэмдэглэл хөтөлсөн байдлыг авч үзвэл судалгаанд хамрагдагсдын 80.4% нь тэмдэглэл хөтөлсөн, 19.6% нь огт тэмдэглэл хөтлөөгүй байлаа.

Сувилгааны үйл ажиллагааны “үнэлгээ өгөх шатлал”-д үйлчлүүлэгчийн биеийн байдлыг үнэлэхийн тулд ажиглах, асуух, бодит үзлэг хийх аргыг хэрэглэдэг бөгөөд 80.3% нь ажигласанаа, 85.1% нь асуумжаар илрүүлсэн байдлыг, 44.3% нь бодит үзлэг хийснээ бичиж тэмдэглэсэн байна.

Судалгаанд хамрагдсан 225 хуудасны 86.2%-д нь сувилгааны онош тавигдсан байсан бол 13.8%-д нь сувилгааны онош тавиагүй байна. “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх захиалгын хуудас”-нд судалгаа хийхэд 82.5% нь сувилгааны оношинд тохирсон төлөвлөгөө тавьсан бөгөөд 3.6% нь сувилгааны оноштой тохироогүй ажлыг төлөвлөгөөнд тусгасан, 13.9% нь төлөвлөгөө зохиосон тэмдэглэлгүй байлаа. Мөн судалгаанд хамрагдагсдын 80.4% нь төлөвлөгөөний дагуу асаргаа, сувилгаа хийсэн

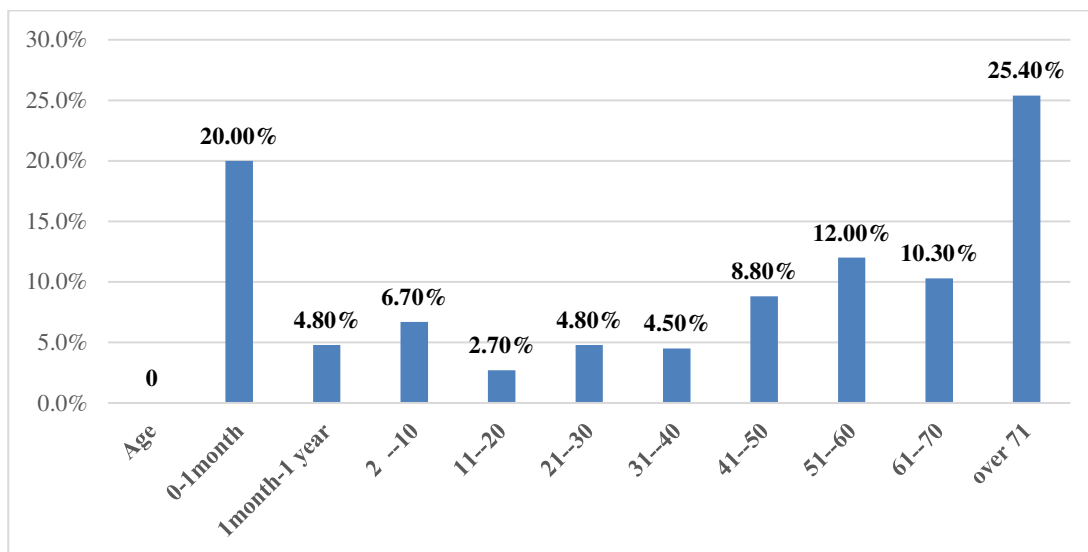
байдлаа тэмдэглэсэн, 19.6% нь тэмдэглэл хөтлөөгүй, харин 6.2% нь огт төлөвлөөгүй ажлыг нэмж тэмдэглэсэн байна.

“Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх захиалгын хуудас” болон сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалаар сувилагчдын 88.5% нь сувилгааны үр дүнг тооцсон, 21.5% нь сувилгааны үр дүнг тооцоогүй буюу тэмдэглэл хөтлөөгүй байлаа. Сувилагчдын сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалын талаарх мэдлэгийг авч үзвэл: Сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалт тусламжийг 80.5% мэддэг гэж хариулсан бол энэ талын мэдлэг дутмагийн улмаас 19.5% ажилдаа хэрэгжүүлдэггүй хэмээн хариулжээ.

Судалгаанд хамрагдсан сувилагчдыг насны байдлаар нь авч үзвэл 20 – 29 насныхан 5.2%, 30 – 39 насныхан 46.5%, 40 – 49 насныхан 38.9%, 50-аас дээш насныхан 9.8%-ийг эзэлж байна. Сувилагчид ажлын цагийн 35.3%-ийг анхан шатны бичиг баримт хөтлөхөд зарцуулдаг байна. Хэдийгээр сувилагчдын 85% нь 30-50 настай буюу бичиг баримт боловсруулах ажлын туршлагатай байхаар боловч бичиг баримт хөтлөхөд хэт их цаг зарцуулж байгаагийн улмаас үндсэн ажилдаа цаг бага зарцуулж буйг хэлж байсан.

Сувилагчид хийдэг бүх ажлынхаа 25.3%-ийг анхан шатны бичиг баримт хөтлөлтөд, 18.4%-ийг өрхийн эмнэлэг дээр хийдэг ажлуудад /тариа хийх, хүүхэд жинлэж хэмжих, даралт үзэх, массаж хийх, шинжилгээ авах, сэргээн засах эмчилгээ гэх мэт/, гэрээр эргэлт хийхэд 20.1%-ийг эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтад 13.2%-ийг, жирэмсэн эхчүүд болон хүүхдийг вакцинд дуудахад 18.7%-ийг, харин өрөө, тасалгааг халдваргүйжүүлэх, багаж тоног төхөөрөмжтэй харьцах, сургалтын материал бэлтгэх зэрэг ажилд 4.3%-ийг зарцуулдаг байна.

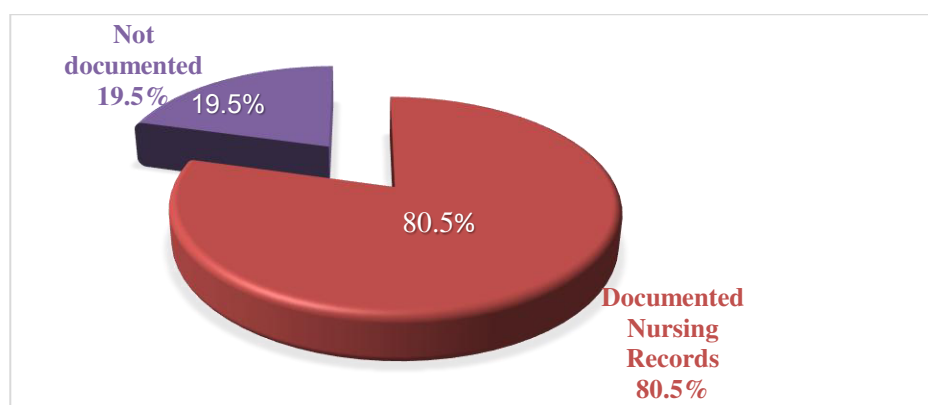
Гэрээр сувилгаа авсан нийт үйлчлүүлэгчдийг насны байдлаар нь судлахад: 0 – 1 сартай нярай 17.5%, 1 сараас 1 нас хүртэлх хүүхэд 5.3%, 2 – 10 насны хүүхэд 6.9%, 11 – 20 насныхан 3%, 21 – 30 насны хүмүүс 5.3%, 31 – 40 насны хүмүүс 4.8%, 41 – 50 насныхан 9%, 51 – 60 насны хүмүүс 12.2%, 61 – 70 настай хүмүүс 10.6% болж, 71-ээс дээш настангууд 25.6%-ийг тус тус эзэлж байна. Үйлчилгээ авсан сувилуулагчдын насны байдлыг 1-р зурагт үзүүлэв.

Fig. 1. Age distribution comparison of clients

Сувилуулагчдын насны байдлаас харахад өндөр настан болон нярай хүүхэд нийт үйлчлүүлэгчдийн 45%-ийг эзэлж байгаа нь эдгээр насныханд зориулсан тусламжийн багаж хэрэгслийг хангалттай хэмжээнд авч явах шаардлагатайг илтгэж байна. “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх захиалгын хуудас”-ыг 225 хүнд хөтөлсөн бөгөөд судалгаанд хамрагдсан хүмүүсийг хүйсээр авч үзвэл 32.5% нь эрэгтэй, 67.5% нь эмэгтэй байв.

“Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх захиалгын хуудас”-нд үйлчлүүлэгчийн овог, нэр, гэрийн хаяг, тусламж авахыг хүссэн үйлчлүүлэгчийн хүсэлт, эмчийн анхны үзлэгийн онош, заалт зэргийг 100% тэмдэглэсэн байв. Сувилгааны үйл ажиллагааны 5 шатлалын дагуу ажиллаж, тэмдэглэл хөтөлсөн байдлыг авч үзвэл судалгаанд хамрагдагсдын 80.5% нь тэмдэглэл хөтөлсөн, 19.5% нь тэмдэглэл огт хөтлөөгүй байлаа. Сувилагчдын захиалгын хуудас хөтлөлтийг 2-р зурагт үзүүлээ.

Fig. 2. Documentation of the "Home-Based Nursing Care Order Form"

Сувилгааны түүхийг сувилагчдын 20% нь хөтөлж амжаагүй нь ажлын ачаалал хэт их, гэрийн эргэлт ихтэй байдгаас болсон нь асуумжийн дүнгээс тодорхой болсон.

“Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх захиалгын хуудас нь “Сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалд” үндэслэгдэн боловсруулагдсан. (Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/41 дүгээр тушаал).

Сувилахуйн таван шатлалт тусламжаар үйлчлүүлэгчийн биеийн байдлыг үнэлж, эмчилгээ, сувилгаа хийн, үр дүнг тооцон тэмдэглэл хөтөлсөн эсэхийг зураг 3-т харьцуулан үзүүллээ.

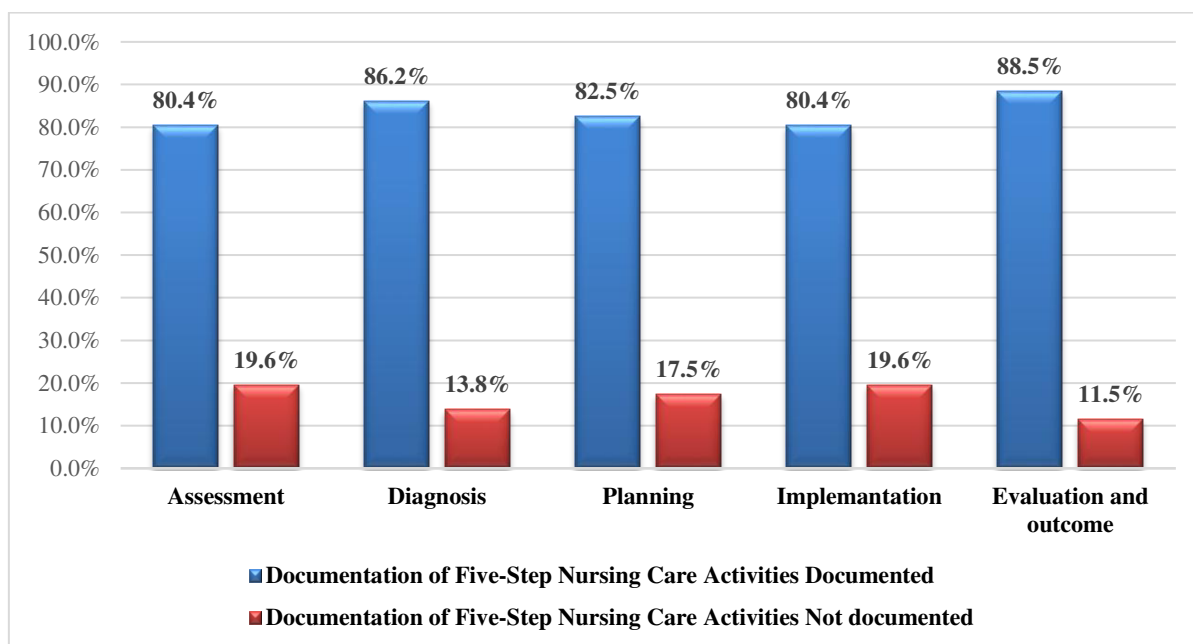

Fig. 3. Documentation status based on the Five-Step Nursing Process

Сувилгааны үйл ажиллагааны Үнэлгээ өгөх шатлалд үйлчлүүлэгчийн биеийн байдлыг цогц үнэлэхийн тулд ажиглах, асуух, бодит үзлэг хийх аргыг хэрэглэдэг. Бидний судалгаанаас харахад 80.3% нь ажигласнаа, 85.1% нь асуумжаар илрүүлсэн байдлыг, 44.3% нь бодит үзлэг хийснээ бичиж тэмдэглэсэн байна.

Судалгаанд хамрагдсан 225 хуудасны 86.2%-д нь сувилгааны онош тавьсан байсан бол 13.8%-д нь сувилгааны онош тавиагүй байна.

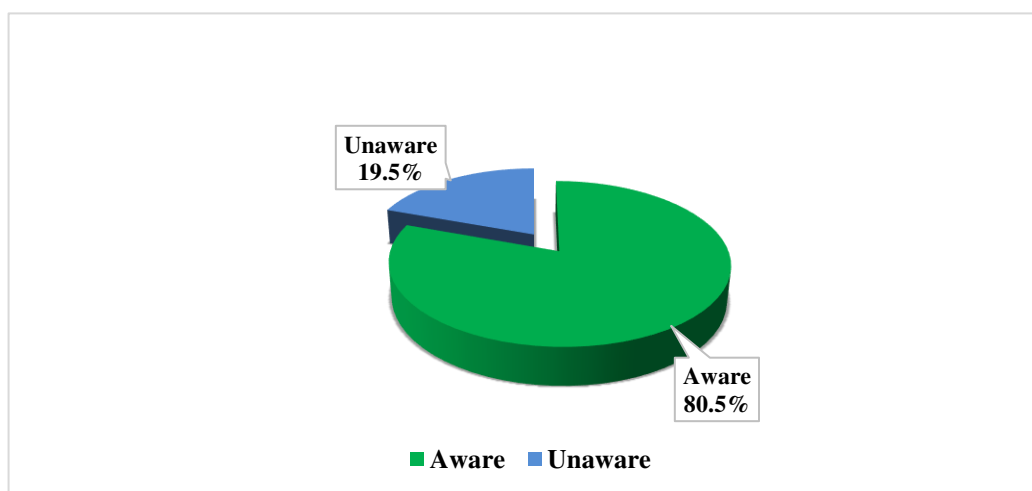
Сувилгааны онош нь сувилагчийн юу хийхийг тодорхойлдог бөгөөд уг оношинд тулгуурлаж сувилгааг хэрхэн хийхээ төлөвлөдөг. Өөрөөр хэлбэл, сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлал нь нэг нь нөгөөтэйгөө уялдаж байж хийсэн ажлын үр дүн тооцогддог. “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх захиалгын хуудас”-нд судалгаа хийхэд 82.5% нь сувилгааны оношиндоо тохирсон төлөвлөгөө зохиосон, 3.6%

нь сувилгааны оноштой тохироогүй ажлыг төлөвлөгөөнд тусгасан, 13.9% нь төлөвлөгөө зохиосон тэмдэглэлгүй байлаа.

Судалгаанд хамрагдагсдын 68.2% нь төлөвлөгөөний дагуу асаргаа, сувилгаа хийсэн байдлаа тэмдэглэсэн бол 28.6% нь тэмдэглэл хөтлөөгүй, харин 3.2% нь огт төлөвлөөгүй ажлыг нэмж тэмдэглэсэн байна. “Гэрээр асаргаа, сувилгаа хийснийг бүртгэх хяналтын карт”-нд 65.6% нь сувилгааны үр дүнг тооцсон, 34.4% нь сувилгааны үр дүнг тооцоогүй буюу тэмдэглэл байхгүй байлаа. Гэрээр ихэвчлэн ямар сувилгаа хийдгийг судлахад давхардсан тоогоор 94% нь тариа хийлгэсэн байна.

Судалгаанд хамрагдсан сувилагч нарын сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалын талаарх мэдлэгийг авч үзвэл 19.5% нь энэ талаарх мэдлэггүй, ажилдаа хэрэгжүүлдэггүй хэмээн хариулжээ.

Сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалт тусламжийн мэдлэгийг үнэлсэн байдлыг 4-р зурагт харьцуулан үзүүлжээ.

Fig. 4. Assessment of Knowledge About the Five-Step Nursing Process.

4-р зургаас нийт сувилагчдын 20% нь таван шатлалт тусламжийн талаар мэдлэг муутай байгаа нь харагдаж байна. Үүнээс гадна сувилагчид “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх захиалгын хуудас”-ыг бүрэн хөтөлдөггүй шалтгааныг ажлын ачаалал ихтэй холбон тайлбарлаж байна. Сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалын талаар тодорхой мэдлэгтэй боловч сувилахуйн тусламж, үйлчилгээг гэрээр үзүүлэхдээ ажлын 8 цагт амждаггүй учир орой ажлын бус цагаар сууж нөхөж бичих асуудал их гардаг байна.

Судалгаанд хамрагдсан Улаанбаатар хотын 10 өрхийн эмнэлгээс Хан-Уул, Баянзүрх дүүргийн эмнэлэгт ажиллаж буй 20 сувилагчийн дунд Фокус бүлгийн ярилцлага хийхэд

Хан-Уул дүүргийн нэг өрхийн эмнэлэг 2300 гаруй өрхийн 8000-9000 хүнд үйлчилгээ үзүүлдэг бөгөөд хүний нөөц хангалтгүйн улмаас 4-10 эмч, сувилагчтай ажилладаг байна. Иус дүүргийн өрхийн эмнэлэг нярай, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд харьяалал харгалзахгүй үзлэг, сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг байна. Мөн нэг сувилагч өдөрт 5-6 айл өрхөд тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг бөгөөд Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/41 дүгээр тушаалаар баталсан “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх журам”-ын дагуу бичиг баримтаа хөтөлдөг байна. Сувилагч сувилахуйн таван шатлалаар хүнээ үзэж байхдаа ажлын 8 цагт багтаан бичилт, тэмдэглэл хийж амждаггүй тул үнэлгээ хийж, оношоо тавиад үлдсэн тэмдэглэлээ ажил дээрээ очиж нөхөж хөтөлдөг байна.

Баянзүрх дүүргийн өрхийн эмнэлгийн сувилагч нараас ярилцлага хийхэд: Хуулиар нэг өрхийн эмнэлэгт 2700 өрх ноогддог, хүн амын тоо нь 9750 гаруй, үүнээс хасагдах, нэмэгдэх нь хэлбэлзэлтэй байдаг. Нярай, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд харьяалал харгалзахгүй үйлчилгээ үзүүлнэ. Өдөрт шаардлагатай гэсэн 20 айлаар орж сувилахуйн тусламж, үйлчилгээг үзүүлдэг. Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/41 дүгээр тушаалаар баталсан “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх журам”-ын дагуу бичиг баримтаа хөтөлдөг. Айл өрхөөр явж сувилахуйн тусламж үйлчилгээ үзүүлэхдээ сувилахуйн таван шатлалаар бичилт хийж амждаггүй тул ажлын бус цагаар сууж нөхөж тэмдэглэл хөтөлдөг. Гэрээр үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээг хүн нэг бүрт тэгш хүртээмжтэй үзүүлэх боломж тааруу байдаг гэж хариулжээ.

Сувилагчдын ажлын ачааллыг багасгах, тэмдэглэл хөтлөх үйл ажиллагааг хялбар буюу цахим хэлбэрт шилжүүлэх, хүний нөөц нэмэгдүүлэх, сувилагчдад зориулсан сургалт тогтмол зохион байгуулж, мэргэжил, мэдлэгийг нь дээшлүүлж байх шаардлагатай нь асуумж болон нүүр тулан уулзсан ярилцлагаас тодорхой харагдаж байлаа.

4. Дүгнэлт

1. Гэрээр сувилахуйн таван шатлалт тусламж, үйлчилгээ авч буй үйлчлүүлэгчдийн 45% нь өндөр настан болон нярай хүүхэд байгаа нь асаргаа, сувилгаанд хэрэглэх эд зүйлсийг төрөлжүүлэн гэрээр үзүүлэх тусламжийг чанаржуулах шаардлагатайг илтгэж байна.
2. Сувилахуйн салбарын хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх, сувилагчдын ажлын ачааллыг багасгах шаардлагатай бөгөөд сувилагч ажлын цагийн 35.3%-ийг сувилгааны тэмдэглэл, анхан шатны бичиг баримт хөтлөлтөд зарцуулж байгаа нь тэмдэглэлийг цахим хэлбэрт шилжүүлэх, сувилагчдад зориулсан сургалтыг тогтмол зохион байгуулж, мэргэжил, мэдлэгийг нь тасралтгүй дээшлүүлж байх шаардлагатайг харуулж байна.
3. Гэрийн нөхцөлд сувилахуйн тусламж, үйлчилгээг үзүүлж тэмдэглэл хөтөлсөн байдалд дүн шинжилгээ хийхэд сувилгааны үйл ажиллагааны таван шатлалт тусламжийн дагуу 80.5% нь тэмдэглэл хөтөлсөн, 19.5% нь тэмдэглэл хөтлөөгүй байсан нь ажлын ачаалал, нэг сувилагчид ноогдох үйлчлүүлэгчийн тоо олон байгаатай холбоотой байна. Сувилгааны түүх, анхан шатны бичиг баримтыг

бүрэн гүйцэд хөтөлдөггүй нь гэрээр үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний чанарт сөргөөр нөлөөлж байна.

4. Сувилагчдын ажлын ачаалал их байгаа нь үйлчилгээний чанарт сөргөөр нөлөөлж болзошгүй тул ачааллыг тэнцвэржүүлэх, тэмдэглэл хөтлөлтийг хялбаршуулах зайлшгүй шаардлагатай байна.

НОМ ЗҮЙ

1. Эрүүл мэндийн сайдын 2013 оны 472 дугаар тушаалаар баталсан “Гэрээр үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний удирдамж”
2. Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны 611 дүгээр тушаалаар баталсан “Эрүүл мэндийн салбарын анхан шатны маягт хөтлөх журам”
3. “Гэрийн нөхцөлд үзүүлж буй сувилахуйн тусламжийг боловсронгуй болгох нь” сэдэвт эрдэм шинжилгээ судалгааны ажлын үр дүн
4. Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 497 дугаар тушаалаар баталсан “Сувилахуйн тусламж, үйлчилгээнд үйл ажиллагааны 5 шатлалтыг хэрэгжүүлэх журам”
5. Эрүүл мэндийн анхан шатны тусламжийн тухай. Өрхийн сувилагч, сум, багийн бага эмч, сувилагч нарт зориулсан сургалтын материал. Улаанбаатар. 2001 он
6. Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/41 дүгээр тушаалаар баталсан “Гэрээр сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх журам”
7. Эмнэлгийн нөхцөлд сувилагчийн бичиг баримт хөтлөлтийг боловсронгуй болгох нь, магистрын ажлын тезис 2001 он
8. Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Сувилахуйн сургууль “Сувилахуйн ухааны товч тайлбар толь”

ANALYSIS OF FIVE-STEP NURSING ACTIVITIES DELIVERED IN HOME SETTINGS AND THEIR DOCUMENTATION

Gonchig Bor

Department of the Nursing, CITI University, Ulaanbaatar, Mongolia

Email: gonchigbor71@gmail.com

ORCID: 0009-0008-7681-1893

Received: 18.11. 2024

Revised: 28.11. 2024

Accepted: 02.12.2024

Abstract

This study aims to analyze the impact of documentation by nurses on the quality of nursing care services provided in home settings, following the five-step nursing activity model. The five-step nursing process is a structured, sequential, and interconnected set of activities aimed at helping nurses organize their work effectively and systematically. This approach serves as a guiding principle for nursing practice in countries where nursing care is highly developed. It involves a comprehensive process of assessing, diagnosing, planning, implementing, and evaluating the client's condition.

The research included 55 nurses and 225 patients from 10 family hospitals across six districts of Ulaanbaatar. An analysis of documentation practices revealed that 80.5% of participants adhered to the five-step nursing process in their records, while 19.5% did not maintain any documentation.

Although nurses demonstrated exemplary performance in delivering five-step nursing care at home, high workloads and many patients per nurse hindered their ability to maintain complete nursing histories and primary records. This negatively impacts the quality of home-based nursing care services. Proper documentation supports not only daily operations but also facilitates the provision of nursing care tailored to patients' additional complaints and symptoms, as well as research and analysis. However, in some family hospitals, documentation is incomplete or inconsistently maintained.

Implementing regular documentation practices, evaluating outcomes, and developing simplified methods for analysis and recommendations are essential to ensuring continuous, consistent, and timely delivery of five-step nursing care services in home settings and

preventing complications or delays in addressing additional complaints. Ongoing training is also necessary.

Keywords: Five-Step Nursing Process, Home-Based Nursing Care, Home Visits, Family Nurses

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and source, provide a link to the Creative Commons license. ©2024 Author(s)